

Meghívás egy KÖZÖS ÚTRA

Az Ausztriai Egyházak Ökumenikus
Tanácsának szociális nyilatkozata

Eszme 2.

cseré

A Magyar Tudományos Akadémia –
Evangélikus Hittudományi Egyetem
Szociáletikai és Ökumenikus Kutatócsoport kiadványai

Sorozatszerkesztő
REUSS ANDRÁS
OROSZ GÁBOR VIKTOR

Meghívás egy KÖZÖS ÚTRA

Az Ausztriai Egyházak
Ökumenikus Tanácsának
szociális nyilatkozata

A fordítás alapjául szolgáló mű: *Sozialwort des Ökumenischen Rates der Kirchen in Österreich*. Hrsg. Ökumenischer Rat der Kirchen in Österreich (ÖRKÖ), Wien, 2003

Az MTA–EHE Szociáletikai és Ökumenikus Kutatócsoport munkájának keretében német eredetiből fordította:

LISKA ENDRE

A fordítást az eredetivel egybevetette:

SZÜCS PETRA

A fordítást szakmai szempontból ellenőrizte:

REUSS ANDRÁS

OROSZ GÁBOR VIKTOR

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás, illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© A Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, 2005

Illusztrációk © Dieter Fercher, 2000

Borítókép © Bognár Benedek, 2005

Hungarian translation © MTA–EHE Szociáletikai és Ökumenikus Kutatócsoport, 2005

© Ausztriai Egyházak Ökumenikus Tanácsa, 2003

TARTALOM

Előszó a magyar kiadáshoz / 9

Bevezetés / 13

1. A KERESZTÉNY EGYHÁZAK KÖZÖS FELELŐSSÉGE

A kor, amelyben élünk, Istené / 19

Isten nevében az emberekért / 20

2. MŰVELŐDÉS: ELIGAZODÁS ÉS RÉSZVÉTEL

A képzettség több az ismeretnél / 27

Humánus képzés / 28

Egyházi feladatok: A széles körű művelődésért / 32

Társadalmi feladatok: A hatékony művelődés-
politikáért / 33

3. A MÉDIA: TUDATOSSÁG ÉS NYILVÁNOSSÁG

A médiavilág dinamikája / 37

Élet a médiatársadalomban / 38

Egyházi feladatok: Konstruktív kapcsolat
a médiával / 43

Társadalmi feladatok: A média az ember
szolgálatában / 44

4. EMBERI KAPCSOLATOK: KAPCSOLATTEREMTŐ KÉPESSÉG ÉS TÁRSADALMI ÖSSZETARTOZÁS

Az emberi élet kapcsolatokban valósul meg / 47

Teherbíró kapcsolatok / 48

- 6 Egyházi feladatok: Úton az embertársakkal / 52
Társadalmi feladatok: A szolidáris társadalomért / 54

5. AZ ÉLETTÉREK ALAKÍTÁSA ÉS ÁTALAKULÁSA

- Vidék – város – Európa / 57
- A VIDÉK / 57
- Vonzó élettér / 57
- Kihívások és átalakulás / 58
- Egyházi feladatok: Együtt élni az emberekkel / 61
- Társadalmi feladatok: Regionális fejlesztési koncepciók / 62
- A VÁROS / 63
- Az átalakulás gyújtópontja / 63
- A városi élettér / 63
- Egyházi feladatok: Egyházak a városban / 67
- Társadalmi feladatok: Együtt a városban / 68
- EURÓPA ÉS A RÉGIÓK / 69
- Európa átalakulóban / 69
- Az Európa-terv / 70
- Egyházi feladatok: Az egyházak hidat kívánnak építeni / 73
- Társadalmi feladatok: Európa kihívást jelent / 74

6. MUNKA – GAZDASÁG – SZOCIÁLIS BIZTONSÁG

- Az ember szolgálatában álló gazdaság / 77
- MUNKA / 78
- Átalakulás a munkára épülő társadalomban / 78
- Munkavégzés a megélhetésért / 78
- Egyházi feladatok: Emberhez méltó munka / 83
- Társadalmi feladatok: Az aktív munkaerőpiac-politikáért / 84
- GAZDASÁG / 85
- Emberközpontú gazdasági tevékenység / 85
- A gazdaság több, mint a piac / 86

Egyházi feladatok: Felelősségteljes gazdálkodási
tevékenység / 88

Társadalmi feladatok: A gazdasági tevékenység új
eszményképe / 90

SZOCIÁLIS BIZTONSÁG / 91

Szolidaritás és szabadság / 91

A szabadsághoz biztonság szükséges / 92

Egyházi feladatok: A társadalmi összetartásért / 96

Társadalmi feladatok: A szociális helyzet

Ausztriában / 97

7. BÉKE ÉS IGAZSÁGOSSÁG

A béke – ajándék és feladat / 101

Béke egy globális világban / 102

Egyházi feladatok: A mindenre kiterjedő
békéért / 106

Társadalmi feladatok: Közös fáradozás
a békéért / 107

8. IGAZSÁGOSSÁG VILÁGSZERTE

Globalizáció és szegénység / 111

A globalizációnak szociális szempontokra van
szüksége / 112

Egyházi feladatok: Az igazságosságért
világszerre / 117

Társadalmi feladatok: Az igazságosság
feltételeiért / 117

9. A JÖVŐ ÍGÉRETÉT HORDOZÓ JELEN: FELELŐSSÉG A TEREMTÉSSEN

A fenntarthatóság igazságosság kérdése / 121

A fenntarthatóság elve / 122

Egyházi feladatok: A fenntarthatóság megvalósítása
az egyházakban és a gyülekezetekben / 125

Társadalmi feladatok: A fenntarthatóság
érvényesítése / 126

A társadalmi kérdések: közös feladatok / 129

Az egyházak hozzájárulása / 131

Meghívás egy közös útra / 133

Glosszárrium / 136

EL SZÓ A MAGYAR KIADÁSHOZ

Örömmel tölt el bennünket, hogy az Ausztriai Egyházak Ökumenikus Tanácsának 2003. november 30-án a bécsi Stefansdomban bemutatott szociális nyilatkozata immár magyar nyelven is olvasható. Örömmünket többek között ez a két szó indokolja: *szociális* és *ökumenikus*. A társadalmat érintő kihívások ökumenikus feladatként jelentkeznek az egyházak számára, és a megoldásukra tett kísérletek is csak közösen lehetnek sikeresek. Ám az ökumené eredeti görög szava nem csupán az egyházak közösségére, hanem a társadalom teljességére is vonatkoztatható. Az európai uniós integrációval hazánkat nemcsak a közös múlt köti össze nyugati szomszédjával, hanem a közös jövő is. Jóllehet a két ország társadalma között sok eltérés tapasztalható, de ezeknél lényegesebbek és fontosabbak azok az egyezések, amelyek összekapcsolják őket. Azok a feladatok és megfontolások, amelyek Ausztriában a társadalmat érintő kérdésekkel kapcsolatban megfogalmazódtak, hazánkban is tanulságosak és követendőek lehetnek. Hiszen az osztrák szociális nyilatkozat a kérdések és a problémák fölvetésén túl elmélyült társadalmi párbeszéd után született megoldási javaslatokat is tesz – egyszerre a társadalom és az egyházak irányába. Ezzel nem csupán kritikát gyakorol, hanem a szolidaritás kultúrájának jegyében és a társadalmi felelősségvállalás mellett elkötelezetten olyan szempontokat fogalmaz meg a tagegyházak számára, amelyek-

kel segíthetik és előremozdíthatják a társadalom javát kereső intézkedéseket.

Az ezredforduló környékén több, az osztrák nyilatkozathoz hasonló szociális állásfoglalás született világszerte. Így például az Amerikai Evangélikus Egyház (ELCA), a Német Protestáns Egyház és a Német Püspöki Konferencia (EKD–DBK), a Svájci Protestáns Egyházközösség és a Svájci Püspöki Konferencia (SEK–SBK) dokumentumai.* A mi választásunk azért esett az ausztriai nyilatkozatra, mert Magyarország legközelebbi nyugati szomszédja Ausztria, a két országot évszázadokra visszamenő történelmi és kulturális kapcsolat köti össze, valamint a felsorolt szövegektől eltérően olyan ökumenikus állásfoglalást vehetünk kezünkbe, amelynek aláírói között szinte az összes keresztény felekezet képviselője megtalálható.

A nyilatkozat előkészítésének első fázisában a munka alapját adó és 522 javaslatot tartalmazó ún. „helymeghatározás” (Standortbestimmung) készült el, amelyet külön-

* Evangelical Lutheran Church in America: *Church in Society: A Lutheran Perspective*. August 28–September 4, 1991. <http://www.elca.org/socialstatements/churchinsociety/>

Az Amerikai Egyesült Államok Katolikus Püspöki Karának főpásztori üzenete a gazdasági körlevél kiadásának tizedik évfordulóján. Igazságosabb társadalmat! 1996. Mezősi Krisztina fordítása. *Vigilia*, 1996/11. 826–838. o.

Für eine Zukunft in Solidarität und Gerechtigkeit. Wort des Rates der Evangelischen Kirche in Deutschland und der Deutschen Bischofskonferenz zur wirtschaftlichen und sozialen Lage in Deutschland. 1997. 111 o. /Gemeinsame Texte 9./ www.ekd.de

Die Grundlagen der Sozialdoktrin der Russisch-Orthodoxen Kirche. Deutsche Übersetzung von Christiana Christova, mit Einführung und Kommentar herausgegeben von Josef Thesing und Rudolf Uertz. Konrad-Adenauer-Stiftung e. V., Sankt Augustin, 2001.

Miteinander in die Zukunft. Wort der Kirchen. Die Ökumenische Konsultation zur sozialen und wirtschaftlichen Zukunft der Schweiz ist ein gemeinsames Projekt des Schweizerischen Evangelischen Kirchenbundes (SEK) und der Schweizer Bischofskonferenz (SBK), Bern und Freiburg, 2001. www.kirchen.ch/konsultation/wortderkirchen/wortderkirchen.pdf

böző egyházi csoportok, szociális intézmények és gyülekezetek tapasztalatai alapján gyűjtöttek össze. Ezzel az egyházi intézmények képviselői a maguk szemszögéből fogalmazták meg azokat a kérdéseket, amelyek a társadalom számára adódnak. Konkrét kívánások és javaslatok jöttek létre a politika, a társadalom és az egyházvezetés felé. Ezt követően a helymeghatározás alapján elkészített kérdőíveket juttatták el a gyülekezetekhez és egyéb egyházi intézményekhez, ahol a benne szereplő kérdéseket széles körben megvitatták, majd megválaszolták.

Ezután feldolgozták és kiértékeltek az összegyűjtött kérdőíveket, és az ország szociális helyzetéről szóló összefoglaló jelentést hoztak, amelyben az egyház életét érintő társadalompolitikai kérdések világosan körvonalazódtak. A szociális jelentéshez (Sozialbericht) mintegy 150 hozzászólás érkezett a koordinációt végző Osztrák Katolikus Szociális Akadémiához (KSOE), köztük olyan szervezetektől és intézményektől, mint az Osztrák Gyáriparosok Szövetsége, az osztrák Külügyminisztérium, az osztrák Földművelésügyi Minisztérium, az Európai Szociális Fórum. A beérkezett anyagok leginkább a szociális biztonság, az idősek, a nők és a bevándorolás kérdésével kapcsolatban szóltak hozzá a jelentéshez. A jelentéssel kapcsolatos diskusszió tovább folyt a politikai pártok és az egyházak által szervezett rendezvényeken is. A Szociális nyilatkozat (Sozialwort) elkészítéséhez tudományos segítséget nyújtott *prof. dr. Ulrich Körtner* és *prof. dr. Ingeborg Gabriel* mellett a krétai Ortodox Akadémia igazgatója, *dr. Alexandros Papaderos* is. Az állásfoglalás kidolgozásáért az irányítócsoporthoz viselte a felelősséget: az Ausztriai Ökumenikus Tanács elnöke, *prof. Christine Gleixner*, Michael Staikos metropolita, az osztrák Katolikus Szociális Akadémia igazgatója, dr. Alois Riedlsperger SJ, valamint P. dr. Johannes Schasching SJ és az evangélikus diakónia vezetője, Michael Chalupka.

Az *Eszmecsere* sorozat második kötetét azzal a reménnyel bocsátjuk útjára, hogy mindazok, akik felelősséget

12 éreznek társadalmunk pozitív irányú alakulásáért, örömmel veszik kézbe kiadványunkat, és hasznos ismeretek forrásává válik számukra; bízunk benne, hogy hazánkban is erősíteni fogja az egyházak közötti és a társadalmi eszmecserét.

Budapest, 2005. adventjének első vasárnapján

REUSS ANDRÁS
kutatócsoport-vezető

OROSZ GÁBOR VIKTOR
tudományos munkatárs

BEVEZETÉS

„...elkötelezzük magunkat arra, hogy szociális felelősségünk tartalmát és céljait egyeztetjük egymással, és az egyházak álláspontját és jövőképét az európai közéleti intézmények előtt, amennyire csak lehetséges, közösen képviseljük; mindenfajta beavatkozással szemben megvédjük az alapértékeket...”

(Charta Oecumenica. Irányvonalak az európai egyházak bővülő együttműködéséhez. Nr. 7.)

Az Ausztriai Egyházak Ökumenikus Tanácsa által kiadott *Szociális nyilatkozat* négyéves intenzív folyamat eredménye, és további elmélyedést kíván kezdeményezni és inspirálni az egyházakban és a társadalomban. A rohamosan fejlődő társadalom változásai és kihívásai azt követelik meg a nyugati és keleti hagyományú egyházaktól, hogy ezeket a változásokat az ökumenikus összetartozás jegyében folyamatosan és intenzíven figyelemmel kísérjék. A Szentírásra, Isten élő igéjére alapozott *Szociális nyilatkozat* iránytűt kíván lenni ebben a munkában.

A négyéves folyamat első szakaszában 14 tagegyházból emberek ezrei írták le tapasztalataikat 500-nál több beadványban a társadalmi valósággal kapcsolatban. Ezeket a reflexiókat a 2001-ben megjelent „Sozialbericht” (*Szociális helyzetjelentés*) című kiadvány tartalmazza.

A második szakaszban újabb szempontokat vetett fel a fenti *Szociális helyzetjelentés*re reagáló, több mint 150 kritikus és továbbgondolkodásra készítő hozzászólás a pártok, a gazdaság, a minisztériumok, a szociális intézmények és a gyülekezetek részéről, valamint az intenzív viták, amelyek végül is eldöntötték, hogy jelen kiadványunkban mely témaköröket tekintsünk kulcskérdésnek, és meghatározták a fejezetek sorrendjét is. Nem törekszünk tehát teljességre, hanem a lényeges kérdéseket a maguk sokszínűségében és jelentőségében mutatjuk be, abban a tudatban, hogy a prioritások megítélésénél különböző okokból bizonyos eltolódások lehetségesek. Az alapvetésben kifejtett megfontolásokat mindazonáltal meghatározónak szánjuk a tárgyalt témaköröket és az új kérdésköröket illetően.

A harmadik szakaszban került sor a szöveg megfogalmazására, ebben a keresztény egyházak képviseletében mintegy ötvenen – nők és férfiak vegyesen – vettek részt. Az így létrejött tervezetet az egyes egyházakban részletekig menően véleményezték, jelen szöveg közzétételére pedig azután került sor, hogy valamennyi egyház vezetősége jóváhagyta.

Elmélyült párbeszédnek során olyan képeket kerestünk a *Szociális nyilatkozathoz*, amelyeket fogyatékkal élő művészek készítettek. Ezek a képek segítséget nyújtanak a bennünket körülvevő valóság azon tényeinek közvetítéséhez, amelyekről általában megfeledkezünk. A képek szerepeltetése a fogyatékkal élő emberek évében a megbecsülés, a tisztelet és a velük való összetartozás jele.

Az Ausztriai Egyházak Ökumenikus Tanácsának *Szociális nyilatkozata* kísérletet tesz arra, hogy a kereszténység perspektívájából adjon eligazító feleleteket és tegyen fel alapvető kérdéseket, hogy végül konkrét lépéseket javasoljon az idők jeleiben felismert átalakulás számára.

A nyilatkozatban megfogalmazott megállapítások és a belőlük adódó következtetések továbbgondolásához figye-

lembe kell vennünk az első és a második szakaszban megnevezett kérdéseket és megfontolásokat.

Az Ausztriai Egyházak Ökumenikus Tanácsa által kiadott *Szociális nyilatkozat* egy szerteágazó dialógussorozat gyűmölcse, egyben meghívás egy továbbvezető, az eddigi eredményeket elmélyítő párbeszédre az egyházak és a társadalom között. Mindehhez egy 2004-re tervezett, a keresztény tradícióban jelen levő szociáletikai kérdésekkel foglalkozó tudományos igényű kiadvány jelentős mértékben hozzá járulni.¹

Végül pedig mondjunk köszönetet annak a több ezer embernek, nőknek és férfiaknak egyaránt, akik az egyházak és a társadalom képviselőiben oly elkötelezett módon közreműködtek ezen „iránytű” létrejöttében. Külön köszönet illeti az „irányító csoport” tagjait és a projekt koordinálásával megbízott Osztrák Katolikus Szociális Akadémiát. Kérjük minden eddigi útitársunkat, hogy tartanak velünk a folyamat előttünk álló szakaszában is.

Köszönettel tartozunk az Ausztriai Egyházak Ökumenikus Tanácsát alkotó 14 tagegyház felelős vezetőinek is bizalmukért és közreműködésükért.

Bécs, 2003. adventjének első vasárnapján

Christine Gleixner professzor
FvB (Frauen von Bethanien)
az Ausztriai Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke

¹ A tanulmánykötet megjelent 2005-ben: Ingeborg Gabriel – Ulrich Körtner – Alexandros Papaderos: *Perspektiven ökumenischer Sozialethik. Der Auftrag der Kirchen im grösseren Europa.*

A KERESZTÉNY EGYHÁZAK KÖZÖS FELELŐSSÉGE

ÓSZÖVETSÉG ²² Ha égőáldozatot mutattok be nekem, vagy ételáldozatot, nem gyönyörködöm bennük. Rá se tekintek a békeáldozatra, melyet hízlalt állatokból mutattok be!

²³ Távozzatok előlem hangos éneklésetekkel, hallani sem akarom lantpengetéstekeket! ²⁴ Áradjon a törvény, mint a víz, és az igazság, mint a bővizű patak! ²⁵ Véresáldozatot és ételáldozatot úgy hoztatok-e nekem a pusztában negyven éven át, Izráel háza, ²⁶ hogy közben hordoztátok királyotokat, Szikkútót, és Kijjúnt, csillagistenetek képmását?! (Ám 5,24)

ÚJSZÖVETSÉG ³⁹ Mikor láttunk betegen vagy börtönben, hogy elmentünk volna hozzád? ⁴⁰ A király így felel majd nekik: Bizony, mondom néktek, amikor megtettétek ezeket akár csak eggyel is a legkisebb atyámfiak közül, velem tettétek meg. ⁴¹ Akkor szól a bal keze felől állókhoz is: Menjetelek előlem, átkozottak, az ördögnek és angyalainak elkészített örök tűzre. ⁴² Mert éheztem, és nem adtatok ennem, szomjaztam, és nem adtatok innom; (Mt 25,40b)

A KOR, AMELYBEN ÉLÜNK, ISTENÉ

(1) A társadalmi átalakulás korát éljük. Mint minden korszak, a mi korunk is Istené.

Az egyházak feladata, hogy bátorító, a jövő felé mutató szóval forduljanak az emberekhez. E feladatuknak csak közös erőfeszítéssel tehetnek eleget.

(2) Az európai egyházak arra kötelezték magukat, hogy szociális felelősségvállalásuk tárgyát és céljait egyeztetik egymással, és ezeket a világi intézményekkel szemben, amennyire csak lehet, közösen képviselik. (*Charta Oecumenica* Nr. 7).

A „Szociális nyilatkozat” projekt

(3) Ezt az önként vállalt kötelezettséget viszi tovább az Ausztriai Egyházak Ökumenikus Tanácsának (ÖRKÖ) 14 taggyháza a „Szociális nyilatkozat” projektben. A helyzetmeghatározást és a beható viták fázisát követően az egyházak munkájuk eredményeként és tanúságtételként adják közre a *Szociális nyilatkozatot*.

(4) Jézus Krisztus egyházának mint egyszerre isteni és emberi intézménynek ma is teljesítenie kell diakóniai szolgálatát Isten és az emberek előtt. Az egyház Krisztus nevében lép fel az embernek Istennel, embertársaival és önmagával való megbékéléseért.

(5) Az alábbi *Szociális nyilatkozat* mondanivalója mindekelőtt a társadalomhoz szól. Szól ugyanakkor magukhoz az egyházakhoz is, amelyek a társadalom részét alkotják és részesei a társadalom fejlődésének, ugyanakkor arra is törekszenek, hogy meggyőződésüket követve hatással legyenek erre a fejlődésre.

Az egyházak társadalmi feladata

(6) Az egyházak szociális felelőssége magának a hitnek az alapjából következik. Mivel Isten Jézus Krisztusban a Szentlélek által szeretetben odafordul a világhoz, a keresztény hit lényegétől is elválaszthatatlan az odafordulás a világhoz és az emberekhez a maguk konkrét szükségében és bajaiban. *Egymás terhét hordozzátok: és így töltsétek be a Krisztus törvényét* (Gal 6,2) – így inti Pál a galatákat, és ez az apostoli intés az alapja az egyházak szociális feladatának, amelyet sokféle formában valósítottak és valósítanak meg történelmük során és napjainkban. Sok keresztény, nők és férfiak odaadó elkötelezettsége révén az egyházak ma is élen járnak a szociális munkában, mind a kezdeményezés, mind a megvalósítás terén. A tapasztalatoknak és a kompetenciának ez a gazdag kincsestára mutatkozott meg abban az 522 állásfoglalásban is, amelyek a *Szociális helyzetjelentés*re válaszolva érkeztek be, és amelyek az egyházak jelenlegi szociális felelősségtudatát dokumentálják.

Emberhez méltó életet mindenkinek

(7) Ennek az egyházi kezdeményezésnek a középpontjában az a törekvés áll, hogy emberhez méltó életet kell biztosítani minden ember számára.

Az emberi méltóság alapja a keresztény hit szerint az istenképűség: amiként a keresztény hagyományban a Szentháromság egy Isten az Atya, a Fiú és a Szentlélek kapcsolatának eseményeként jelenik meg, úgy az ember léte is alapvetően kapcsolatokban valósul meg. Következésképp az egyházaknak a társadalmi valóság iránti felelősségvállalása ebbe az Istenbe vetett hitre épül. A társadalmi valóság értékelésének mércéje ezért az ember méltósága kapcsolatainak sokféleségében, ami felülmúlja az individualista, dualista vagy autonóm módon beszűkített emberképet.

A szabadító Isten megtapasztalása

(8) Ilyen módon az egyházak szociális felelősségvállalása nem csak etikai megfontolásokban fejeződik ki, és nem is korlátozódik a társadalmi fejlődés visszáságaival, valamint a szociális igazságtalanságok áldozataival való szükségszerű törődésre. Azáltal, hogy ez a felelősségvállalás a Szentháromság Istenben való hitben gyökerezik, központi hitigazságokat érint.

A Biblia Istene maga állt az elnyomottak oldalára. Izráel megszabadítása az egyiptomi szolgaságból központi hittapasztalatot jelenít meg, amit a zsidó hagyomány közvetített nekünk, keresztényeknek. Jézus halálában és feltámasztásában a bűntől való szabadulást tapasztaljuk meg. Mint új emberek, olyan életre kaptunk elhívást, amelynek célja a másokért való szolgálat.

Izráel szociális hagyománya

(9) Az igaz istenhit mércéje már az Ószövetség irataiban is mindig az idegenekkel és a szegényekkel, különösen az özvegyekkel és az árvákkal való szolidaritás (2Móz 22,21; 5Móz 10,18k; Ézs 1,17). A gyengékkel való szolidaritást

nemcsak elméletben hangoztatja az Ószövetség, hanem konkrét törvényekben is kifejezésre jut (szombatév: 5Móz 15,1kk; jubileumi év: 3Móz 25,8–31; az adósrabszolgaság korlátozása: 2Móz 21,2–11). Már Izráel prófétái és prófétanői is arra szólították fel Isten népét, hogy válasszanak Isten és a bálványok között, és hitbéli okokból szálltak szembe a jogtalansággal és a kapzsisággal.

Jézus üzenete

(10) A prófétai hagyományt követve hirdeti Jézus az irgalmas samaritánus példáján (Lk 10,25–37) és az utolsó ítéletről szóló beszéden keresztül (Mt 25,31–46) az istenszeretet és a felebaráti szeretet egységét. Aki segít a szűkséget szenvedőn, Istennel találkozik. Jézus kritikusan rámutat arra, hogy nem lehet egyszerre Istennek és a mammonnak szolgálni (Mt 6,24).

(11) Izráel hagyományának és Jézus üzenetének fényében így arra vagyunk kötelezve, hogy szolidárisak legyünk a gyengékkel, segítsünk a szűkséget szenvedőkön, de arra is, hogy szóvá tegyük a jogtalanságot és nemet mondjunk a hamis istenekre.

Isten igéjének elkötelezve

(12) Azok az igehelyek, amelyeket az egyes fejezetek elején idézünk, a Biblia kritikus és inspiráló funkciójára utalnak. Ezzel kívánjuk hangsúlyozni, hogy az egyházak szociális felelősségvállalásukban elkötelezettnek tartják magukat a megbízatás iránt, amelyet Istentől kaptak a Szentírás tanúságtétele szerint.

Hitelesség és elkötelezettség

(13) Az egyházak szava akkor hiteles, ha elkötelezett magatartás áll mögötte. A *Szociális helyzetjelentéshez* beérkezett állásfoglalások széles bázisa és a bennük kifejezésre jutó kompetencia alapján hálával és elismeréssel adózunk

az egyházi intézmények, a kezdeményező csoportok és az egyes keresztények tettekész elkötelezettségének, valamint széles körű részvételüknek a „Szociális nyilatkozat” projekt munkájában. Kiadványunk tartalmát is csak az egyházak által folytatott gyakorlat teheti hitelessé. Ezért az egyházak minden fejezetben kötelezettséget vállalnak olyan konkrét feladatok megvalósítására és feladatvállalások kezdeményezésére, amelyek felismerhetővé teszik céljaikat és törekvéseiket.

Ezen az alapon lehetséges együtt dolgozni civil társadalmi csoportokkal, valamint követelményeket támasztani a társadalommal és a politika felelőseivel szemben.

Szolidaritás a szegényekkel

(14) Istennek a világhoz való odafordulásából kiindulva az egyházak különleges módon a szegények és a kizsájtottak oldalán tudják magukat. A világ és a társadalom valóságát az evangélium perspektívájából szemlélik. Megkülönböztetett figyelemmel fordulnak a szegények és a társadalom peremére szorultak felé.

Az éhezőknek, az idegeneknek és a hajléktalanoknak, a betegeknek és a foglyoknak nyújtott segítség az Istennel való igazi kapcsolat elengedhetetlen feltétele Jézus szemében.

Aggodalom a teremtett világért és a jövőért

(15) Ezen túlmenően az egyházak figyelme a fenyegetett világra irányul, a fenntartható és a jövő ígérését hordozó fejlődés által támasztott követelményekre, valamint a Föld javainak igazságos elosztására. Ebbe az irányba tekintve az egyházak a szociális konfliktusok világméretű kiéleződését, a szegénység növekedését és az ember lealacsonyításának egyre fokozódó terjedését látják. Minderről Jézus Krisztus példáját követve nem hallgathatnak.

Bizakodva járjuk a választott utat!

(16) Az Ausztriai Egyházak Ökumenikus Tanácsának tag-egyházai abban bízva készülnek a magukra vállalt feladatok elvégzésére, hogy sokak konstruktív és kritikus közreműködésével korunk társadalma is képes a továbbfejlődésre – mindenki javára. Az egyházak mindent meg fognak tenni annak érdekében, hogy mindenki számára létrejöheszenek a szabadságban és közösségben, felelősségben és méltóságban élt élet reális anyagi és jogi feltételei.

M VEL DÉS: ELIGAZODÁS ÉS RÉSZVÉTEL

ÓSZÖVETSÉG ¹⁰ Intésemet fogadjátok el, ne az ezüstöt, inkább a tudást, mint a színaranyat! ¹¹ Mert értékesebb a bölcsesség az igazgyöngynél, és nem fogható hozzá semmiféle drágaság. ¹² Én, a bölcsesség, együtt lakom az okossággal, és nálam van a megfontolt tudás. ¹³ Aki féli az Urat, gyűlöli a rosszat. A kevélyt és a kevélységet, a helytelen utat meg az álnok beszédet gyűlölöm. ¹⁴ Enyém a tanács és a jutalom, én vagyok az értelem, enyém a hatalom. (Péld 8,11–12)

ÚJSZÖVETSÉG ¹⁶ szüntelenül hálát adok értetek, amikor megemlékezem rólatok imádságaimban; ¹⁷ és kérem, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus Istene... adja meg nektek a bölcsesség és a kinyilatkoztatás Lelkét... ¹⁸ és világosítsa meg lelki szemeteket, hogy meglássátok: milyen reménységre hívott el minket, milyen gazdag az ő örökségének dicsősége a szentek között, ¹⁹ és milyen mérhetetlenül nagy az ő hatalma rajtunk, hívőkön. (Ef 1,17–18)

A KÉPZETTSÉG TÖBB AZ ISMERETNÉL

(17) Egy modern, demokratikus, komplex és gyorsan fejlődő társadalomnak öntudatos, kritikus és nagykorú polgárookra van szüksége, olyanokra, akik ott is el tudnak igazodni, ahol a környező világ szinte átláthatatlan. Képesnek kell lenniük arra, hogy figyelemmel kísérjék a társadalmi átalakulásokat, hogy állást tudjanak foglalni, és szabadságuk tudatában vállaljanak felelősséget a társadalomért. A szabadság és a felelősség egybekapcsolódása a kereszténység lényeges öröksége.

A képzés kulcskérdés

(18) A képzés jövője egyike a modern társadalom döntő kihívásainak. Az emberre szabott műveltség a világ iránti eleven érdeklődésben gyökerezik, amely mélyről jövő rácsodálkozásból, tiszteletből és hálából ered. A kíváncsiság, gondosság, felelősségtudat, a kapcsolatteremtő képesség és a világ felé való nyitottság a személyiségformálásnak olyan alapvető céljai, amelyek megalapozása már a gyermekkorban elkezdődik, és amelyet egy életen át folytatni kell. Erre épülnek azok a képességek, amelyek lehetővé teszik a társadalom életében, a gazdaságban és a politikában való részvállalást: az általános műveltség, a modern technológiák ismerete és a szaktudás. Ezek a képzési célok összefüggésben vannak egymással, feltételezik és kiegészítik egymást.

(19) Az oktatásügy szociális dimenziójáról folytatott vitában mindenekelőtt az nyer hangsúlyt, hogy a képzéshez történő egyenlő hozzáférés alapjog, és a hátrányos helyzetű, valamint alulreprezentált csoportoknak önálló támogatás jár. Külön hangsúlyt kap a toleranciára, a mások tiszteletére és a szolidaritásra való nevelés mind országos, mind globális összefüggésben. A képzettségnek sokoldalú, vagyis nem csak az intellektuális teljesítményre vagy a gazdasági hasznosíthatóságra összpontosító értelmezése követelendő meg.

A sokoldalú képzettség

(20) A műveltség és a képzettség egyre inkább a sikeres élet kulcsát jelenti az egyén számára, valamint a jólét egyre fontosabbá váló forrását. A szakmai követelmények gyors változása és a munkaerőpiacon megkívánt szakképzettség nemcsak az élethosszig tartó tanulást teszi szükségessé, hanem a művelődés átfogóbb értelmezését is. Minél gyorsabbak a társadalmi változások, annál fontosabb lesz a műveltség szerepe a tájékozódásban és a helyzetfelismerésben. A gyakorlati, rövid és középtávon felhasználható készségek és képességek fontosak, szükséges azonban, hogy ezek emocionális, kognitív és etikai természetű alapvető magatartásformákba legyenek beágyazva.

A művelődés közösséget teremt

(21) A művelődés eltérő háttérrel rendelkező embereket hozhat össze, a közös tanulás tágíthatja és segítheti mindannyiuk szellemi látóhatárának kiszélesedését, hidat építhet a nemzedékek, a nemek, a kultúrák és a vallások között. A képzési helyek így az idegenek és a fogyatékkal élők integrációjának helyeivé válhatnak. A másokkal és a másággal való együttélésre szoktatás elengedhetetlen célja a

tanulásnak. A művelődés közösséget teremt, és fokozza a társadalom összetartó erejét.

A művelődéshez való jog

(22) A művelődéshez való széles körű hozzáférés, amely minden embert megillető alapvető jog, sok szegény országban még egyáltalán nem valósult meg. Azok az emberek, akiknek gyermekként nem volt esélyük az alapvető tudás megszerzésére és képességeik kibontakoztatására, nem részesülhetnek modern és komplex társadalmunk sok vívmányában.

A művelődés érdemben járulhat hozzá ahhoz, hogy a szegények kiutat találjanak helyzetükből, és a tanulási folyamat során nagyobb önbecsülésre tegyenek szert.

Minél magasabb egy társadalomban az oktatás és a képzés színvonala, annál nehezebb a dolguk azoknak, akiknek testi vagy szellemi korlátozottságuk vagy szociálisan hátrányos helyzetük miatt kevesebb esélyük van a művelődésre, mint másoknak. Egy gazdag társadalomnak fokozott erőfeszítéseket kell tennie az ilyen hátrányok lehetőség szerinti leküzdésére mind az érintettek, mind az egész társadalom érdekében.

A műveltség nem áru

(23) A művelődés azt jelenti, hogy az emberek tanulás révén olyan tudást sajátítanak el, amely lehetővé teszi számukra, hogy értelmes, tartalmas életet élhessenek. A tendencia az, hogy a képzésben egyre inkább gazdasági megfontolások érvényesülnek, és egyre inkább a gazdasági hasznosság szempontjából ítélik meg. Ez a felfogás nem értékeli megfelelően a műveltség jelentőségét. A tanulási folyamat során természetesen konkrét képzési célok állnak előtérben, nem hagyható figyelmen kívül ugyanakkor ezeknek a tanulási céloknak a hatása az egyes emberekre, valamint a társadalmi jelentőségük.

(24) A műveltség lényegi módon kapcsolódik az emberi méltósághoz, az igazságossághoz és a szabadsághoz, ezért közkincsnek kell maradnia. Ha ez a kincs nehezebben elérhető vagy anyagi okokból elérhetetlen lesz sokak számára, akkor ez az ország társadalmi és gazdasági fejlődésére nézve hátrányt jelent.

Részvétel a társadalom életében

(25) A művelődésnek képessé kell tennie az embert élete alakítására és a társadalmi aktivitásra. Az információs és kommunikációs lehetőségek gazdagságával szemben azoknak a népcsoportoknak az elszegényedése, összetartó erejének meggyengülése és marginalizálódása áll, amelyek nem tudnak élni ezekkel a lehetőségekkel.

A társadalmi és gazdasági változások mindig újabb és újabb politikai kérdéseket vetnek fel, amelyek áttekinthetlensége gyakran csüggedt érdektelenséghez vezet.

Olyan feladatokat jelent ez a művelődésügy számára, amelyek túlmennek a nevelés és oktatás hagyományos értelemben vett határain. A másik ember iránti érzékenység és a párbeszédre való készség kialakítására kell törekedni. A művelődésnek ösztönöznie kell és képessé kell tennie az embereket a társadalom életében való felelősségteljes részvételre.

Művelődés egy életen keresztül

(26) A gyorsan változó tudás megköveteli a szakképzettség megszerzése utáni, élethosszig tartó továbbképzést. Emellett különleges jelentősége van az iskolán kívüli ifjúsági munkának és a felnőttoktatásnak. Ezért irányította a figyelmet az EU az élethosszig tartó tanulás évében (1996) a nem szakmai jellegű képzés különféle formáinak jelentőségére, és követelte megfelelő anyagi források rendelkezésre bocsátását erre a célra. A tanulás képességének megőrzése lesz az elkövetkező évek legfőbb követelménye.

Művelődési intézmények

(27) A művelődésügynek, a művelődésügy különböző intézményeinek és ezek fenntartóinak fontos szerepe van mind az egyéni képességek kibontakoztatása, mind a közös szempontjából. A művelődés különböző helyeinek, az iskoláknak, az egyetemeknek és a szakfőiskoláknak, valamint a felnőttoktatási intézményeknek a jelentősége is tovább nő. Ugyanilyen fontos a jó szakmunkásképzés és a továbbképzés az üzemekben és a településeken, amelyek jelentős mértékben hozzájárulnak a széles körű művelődéshez.

Az egyházak hozzájárulása

(28) Ebben az összefüggésben az egyházakra nagy szükség van mint az iskolák, az ifjúsági munka és a felnőttoktatás fontos fenntartóira. Intézményeik a differenciált oktatási rendszer pótolhatatlan részét alkotják.

A keresztény oktatási és művelődési intézmények fontos hídszerepet töltenek be az egyházak és a társadalom között az identitástudat elsajátítása, az életvitel, az értékteremtés, a nyelvi kompetencia, a társadalompolitikai tudatosság kialakítása, valamint a művészetekkel, illetve a kultúrával való találkozás területén.

(29) Az egyházak társadalmi elkötelezettségében az a sajátosan keresztény, hogy segítenek az embereknek felfedezni Isten jelenlétét saját életükben és a társadalmi folyamatokban.

Az egyházak oda akarják eljuttatni az embereket, hogy cselekedeteikben elfogadják Isten Lelkének irányítását, és hitben válaszoljanak a Lélek szavára. Az élet és a társadalom kérdései a másokért élő Jézus Krisztusra nézve nyernek megoldást.

Egyházi feladatok

- ▶ Az egyházak ügyelnek arra, hogy képzési kínálatuk magas színvonalú legyen. Komolyan akarják venni az emberek egyéni méltóságát, és alkalmassá kívánják tenni őket, hogy részt vállaljanak sorsuk alakításában. Különös felelősséggel viseltetnek ezen a téren a rájuk bízott gyermekek és fiatalok iránt. (30)
- ▶ Az egyházak gazdag hagyományuk és a nyitottság szellemében nevelik iskoláikban a különféle társadalmi rétegekből és különböző országokból származó gyermekeket és fiatalokat. Ebben a megfelelően kialakított hitoktatásnak különleges jelentősége van. (31)
- ▶ Az egyházak ügyelnek arra, hogy a felnőttoktatási programok olyan egyének és csoportok számára is hozzáférhetőek legyenek, akiknek egyébként kevés lehetőségük van a művelődésre. (32)
- ▶ Az egyházak sokféleségüket pozitív módon kívánják felhasználni, és támogatnak olyan tanulási folyamatokat, amelyek átlépik a fiatalok és idősek, nők és férfiak közötti határokat, valamint a fogyatékkal élők és az idegeinek integrálására is lehetőséget kínálnak. (33)
- ▶ Az egyházak feladata, hogy fokozott figyelmet szenteljenek a nőknek mint a tudás és az életbölcesség közvetítőinek. Ezt a célt szolgálják a speciálisan nőket támogató képzési programok is. (34)
- ▶ Művelődési intézményeikben az egyházak a párbeszéd és a szolidaritás kultúráját ápolják, amely képessé tesz a társadalmilag felelős cselekvésre. (35)

- ▶ Az átfogó és sokoldalú műveltséget szem előtt tartó munkájukban az egyházak egybekapcsolják a hit megvallását az ember személyes és társadalmi kérdéseire adható válaszok keresésével. (36)

A HATÉKONY MŰVELŐDÉSPOLITIKÁÉRT

Társadalmi feladatok

- ▶ Az egyházak nyílt vitát szorgalmaznak a művelődéspolitika céljainak újrafogalmazásáról a különböző szintű intézmények, valamint a fenntartók bevonásával. (37)
- ▶ A művelődéspolitikai intézkedéseknek egy átfogó művelődésfogalom alapján kell tájékozódniuk, nem csupán a gazdasági hasznosíthatóság alapján. A társadalommal kapcsolatos ismeretek elsajátítását más tanulási célokkal egyenrangúnak kell elismerni. (38)
- ▶ A művelődéshez való jog alapján biztosítani kell, hogy minden társadalmi réteg számára elérhető legyenek az iskolák, az egyetemek és más nyilvános művelődési intézmények. (39)
- ▶ Különleges támogatásra van szükség ahhoz, hogy szakmunkástanuló-helyeket lehessen létesíteni az üzemekben és a szakiskolákban. (40)
- ▶ Megfelelő anyagi eszközöket kell az ifjúsági munka és az átfogó felnőttképzés rendelkezésére bocsátani. A művelődési kínálat sokszínűsége érdekében támogatni kell a művelődési intézményeket fenntartó felekezeteiket is. (41)

► A művelődésügynek a világtársadalom kihívásaival kell szembenéznie. Hogy felismerhessük, megérthessük és alakítani tudjuk a világméretű összefüggéseket, támogatnunk kell egy globális ethosz kialakítását. Ehhez interkulturális tanulásra, a békére való nevelésre és mindazon kérdések számbavételére van szükség, amelyek a társadalmi igazságossággal, a nemek közötti egyenlőséggel, a politikával és a gazdasággal kapcsolatosak. (42)

A MÉDIA: TUDATOSSÁG ÉS NYILVÁNOSSÁG

ÓSZÖVETSÉG ¹⁸ Jó, ha az egyiket is megragadod, a másikat sem engeded ki kezedből, mert az istenfélő ember minden bajból kikerül. ¹⁹ A bölcsesség nagyobb erőssége a bölcsnek, mint tíz olyan ember, aki a várost kormányozza. ²⁰ Bizony, nincs olyan igaz ember a földön, aki csak jót cselekedne, és nem vétkezne. (Préd 7,19)

ÚJSZÖVETSÉG ³⁶ de ne esküdj saját fejedre sem, hiszen egyetlen hajad szálát sem tudod fehérré vagy feketévé tenni. ³⁷ Ellenben a ti beszédetekben az igen legyen igen, a nem pedig nem, ami pedig túlmegy ezen, az a gonosztól van. (Mt 5,37)

A MÉDIAVILÁG DINAMIKÁJA

(43) A valóságról szerzett ismereteinket és a társadalmi folyamatokkal kapcsolatos tudásunkat lényegileg alakítja a média. Az információszerzés és a kommunikáció a médián keresztül történik.

A társadalom döntő folyamatai a nyilvánosság előtt zajlanak. A demokrácia éltető eleme a nyílt vita, amelynek színhelye mindenekelőtt a média. A demokráciában szükség van a hatalom ellenőrzésére, amit javarészt a média végez el.

A média a maga sokszínűségével – a tv, a rádió, az újságok és a folyóiratok, de az elektromos média is – döntő szerepet játszik a társadalmi és a politikai életben.

Világméretű információs társadalom

(44) Az elmúlt tíz év alapvető változást hozott a média világában. A tv, a rádió és az úgynevezett új médiumok, mindenekelőtt az internet lehetővé teszik, hogy soha nem ismert információmennyiség jusson el mindenhová a legrovidebb időn belül. Az internetes csevegőszobákkal új, globális kommunikációs háló jött létre, amelyben új nyelvi formák alakultak ki. Az internet a politikai szerepvállalás új lehetőségeit teremtette meg.

(45) Sok embernek az az érzése, hogy nem tud mit kezdeni az információs kínálat gazdagságával. Nem könnyű válogatni ebben a bőségben, véleményt alkotni, különbséget tenni az

igaz és a hamis, a valóságos és a fiktív, az átfogó és az összefüggéseiből kiragadott képek és tudósítások között.

ÉLET A MÉDIATÁRSADALOMBAN

(46) A televízió képei határozzák meg, hogy mi számít fontosnak. Amikor a nemzetközi hírtelevíziók egy-egy esemény képeit szétküldik a világba, a nemzeti és helyi adók mint fő hírt veszik át ezt, automatikusan háttérbe szorítva a többi információt, mivel nemcsak az adásidő és az adók rendelkezésére álló anyagi források korlátozottak, hanem a nézők és a hallgatók befogadóképessége is az.

Ha napról napra egy bizonyos országban zajló háborúról tudósít a média, eltűnnek a tudatunkból a más földrészekén dúló háborúk. Ha földrengés és éhínség sújt egy országot, az összes médiumban tudósítanak róla, fölkelte ezzel a segítő szándékot. Ha az adás ezután új témára irányítja a figyelmet, hamarosan feledésbe merülnek a korábbi katasztrófa képei.

A televíziózás korszaka egyrészt azt jelenti, hogy az emberek a műholdak segítségével világszerte, még a legeldegottabb helyeken is, egy időben ugyanazokat a képeket és információkat kapják. Másrészt azt jelenti, hogy a világban történt események túlnyomó többsége nem jut el az átlag néző tudatáig. Így a televízió csak hiányos, néha egyoldalú vagy torz képet tud adni a világról.

Politika és nyilvánosság

(47) Ha a világ eseményeinek értelmezése és érzékelése lényegében a tömegtájékoztatási eszközökön keresztül történik, akkor a demokratikus nyilvánosság előtt lezajló politikai viták színtere elsősorban a média.

A televízió központi jelentőségű politikai platformmá lépett elő. Ahhoz, hogy a politika érdekes legyen a nézők számára, megfelelően elő kell készíteni és meg kell rendezni.

A politikusok külseje, a beszédmódjuk, az általuk előadott program közérthetősége messzemenően befolyásolja a politikus és pártja sikerét vagy sikertelenségét. A választók meggyőzésének eszköze gyakran a leegyszerűsített mondanivaló folytonos ismételtetése.

(48) A politika és a média egymásra van utalva. A pártoknak szükségük van a minél nagyobb médianyilvánosságra, az adóknak pedig a minél magasabb nézőszámra. Ezért minden tudósításnak valami újat, drámait kell tartalmaznia. Gyorsan kell jelenteni, tudósítani, azonnal kell dönteni, az ellenzéknek pedig azonnal reagálnia kell.

A politika ezzel aláveti magát az öntörvényű, rövid távú újdonságokat gyártó médiának. A demokratikus folyamatoknak azonban időre van szükségük ahhoz, hogy jó eredményre vezessenek. Ha a politikai folyamatokra, dialógusokra, döntések előkészítésére rendelkezésre álló idő lerövidül, mert a médiának gyors eredményeket kell produkálni, az növeli a politikai rendszer hibalehetőségeit.

Civil társadalom és média

(49) A politika nemcsak a politikai pártok, szervezetek, szövetségek és egyesületek tevékenységéből áll. Az egyházaknak és az egyre nagyobb jelentőségű hálózatoknak – mint például a szegénység legyőzéséért küzdő mozgalomnak vagy a környezetvédőknek – ugyancsak szüksége van a médiumokra, hogy elképzeléseiket megismertethessék a nyilvánossággal. Saját médiumaik mellett elsősorban a televízió, a rádió, a nyomtatott sajtó és az „új médiumok” mint kommunikációs partnerek tudnak megfelelő lehetőségeket a rendelkezésükre bocsátani.

Az érdeklődés mindazonáltal kölcsönös: az egyházak és a nem állami szervezetek azért érdekesekek a médiumok számára, mert képviselőik gyakrabban felismerik a társadalmi változásokat, és ezzel felhívják a figyelmet bizonyos trendekre és a jövőbeli fejlődés irányvonalaira.

Médiakoncentráció és takarékoság

(50) Az utóbbi években a globális, kontinentális és regionális médiavállalkozások erős koncentrációja figyelhető meg világszerte. Néhány kisszámú konszern uralja a nagy globális hálózatokat, és ezek ellenőrzésük alatt tartják a tévé- és rádióállomásokat és a véleményformáló nyomtatott sajtót is. Ehhez járul a fokozott takarékoság a médiában – Ausztriában is. A privát médiumüzemeltetőknek nyereséget kell produkálniuk, a kiadói vagy világnézeti szempontokat egyre inkább háttérbe szorítja az üzleti érdek.

(51) Természetesen egy harmadik szektor kezdeményezései is láthatók: a nonprofit médiáé, idetartoznak például a független rádiók. Ezek fontos demokrácia- és társadalompolitikai funkciót töltenek be, de a közpénzből egyelőre alig támogatják őket. Ha a nyitott csatornák egyenrangú polgárjogot nyernének a televíziózásban, ez új esélyt adna a különböző csoportoknak és egyesületeknek arra, hogy hallassák hangjukat.

Dieter Fercher: Betlehem, 2000.

A média szabadsága

(52) A média szabadsága a média sokrétűségének egyik feltétele. A koncentrációs folyamatok – mint ez Ausztriában is megfigyelhető, mindenekelőtt az újságok és a folyóiratok területén – korlátozzák a média sokszínűségét és megnehezítik a véleményalkotást. A mediaszabadság olyan jog, amelyhez korrektebb hozzáférhetési lehetőséget kell biztosítani. A média rovására bevezetett takarékosági intézkedések egyre inkább kizárják a versenyből azokat, akiknek nincsenek megfelelő anyagi forrásaik vagy a kisebbeket képviselik. A média szabadsága tehát azt jelenti Ausztriában is, hogy a kisebbségeknek is hozzá kell jutniuk a média biztosította publicitáshoz. A médiumok a kisebbségek számára nélkülözhetetlenek.

(53) Globális szinten óriási a különbség a nagy ipari országok és a kisebb, szegényebb országok médiumainak befolyása között. A gazdag társadalmaknak összehasonlíthatatlanul több lehetőségük van a világ közvéleményének alakítására és saját kultúrájuk és életmódjuk propagálására. Az általuk sugárzott információk és filmek egy olyan életstílusba adnak betekintést, amely jóllehet a valóság egy része, sok szegény számára mégis csalóka képet fest a „jó” életről.

A szegény országok nehezebb hozzáférését a globális kommunikációhoz nem egyenlítheti ki az internet világméretű információs és kommunikációs hálózata sem, mert az ehhez való hozzáférési lehetőségek és anyagi források is korlátozottak.

Médiaethosz

(54) A média alapvető és elvi kötelezettsége a tárgyyszerű információközlés. A jelenlegi helyzetben, amelyet az áttekinthetatlenség és a vélemények sokfélesége jellemez, rendkívül fontos, hogy az érdekeltek felelősen éljenek az információ adta hatalommal és befolyással.

Ezért kritikus fellépésre van szükség, ha a médiumok sztereotípiákat és előítéleteket terjesztenek és embereket használnak fel a szórakoztatás eszközeként, néha megalázó módon. Elmarasztalás illeti a reklámokat is, amikor elsősorban a nőket tárgynak tekintik, és kliséként szerepeltetik őket.

Minél nagyobb befolyása van egy médiumnak, annál szigorúbb követelmény vele szemben az emberi méltóság és a kisebbségek tisztelete. Ha a média egész embercsoportokat, mint például a munkanélkülieket, a nemzeti kisebbségeket vagy azokat, akiknek más színű a bőre, a társadalmon kívül állóknak tüntet fel, ezzel azzá is teszi őket. Ilyen módon sérti az emberi méltóságot és veszélyezteti a társadalom összetartó erejét. Ez fokozottan szükségessé teszi a korrekt újságírói tudósítás normáinak és minőségi kritériumainak betartását. Azokkal szemben, akik megszegik ezt a követelményt, szankciókat kell alkalmazni.

Nevelés a média használatára

(55) A médiához való megfelelő viszonyulás kialakítása fontos művelődési cél. Különösen a fiatalokra van hatással a képi világ, akik ma már nagyon korán kapcsolatba kerülnek a médiával. A gyerekek számára sokszor meggyengítőbbek a tévéből ismert fiktív figurák, mint a valóságos emberek, a reklámok befolyásolják kívánságaikat, világlátásukat. A tévé és más médiumok nagyobb hatással vannak fejlődésükre, mint a szülők és az iskola.

A médiapedagógia és a felnőttképzés feladata, hogy felhasználja a fiatalabb nemzedék magától értetődő és előítélet nélküli kapcsolatát a médiával, és ezt mindenki számára – beleértve a felnőtteket – felelősségteljes médiahasználatáig fejlessze tovább.

Média és egyházak

(56) A világról alkotott kép, az értékek és az életre vonatkozó elképzelések közvetítésével a média átvet-

te azt a funkciót, hogy értelmet és célt ad a dolgoknak, ami konkurenciát jelent az egyházak és vallásos közösségek számára. A média ilyen módon „vallásos” intézménnyé lett.

Az egyházaknak a média kompetens vitapartnerének kell lenniük, amikor az élet céljáról és értelméről van szó. Nyitott információs politikával és aktív médiamunkával kell arra törekedniük, hogy eleget tehessenek társadalmi megbízatásuknak.

KONSTRUKTÍV KAPCSOLAT A MÉDIÁVAL

Egyházi feladatok

- ▶ Az egyházaknak együtt kell működniük a médiával – bár ismerik annak öntörvényűségét –, hogy hallathassák hangjukat a társadalomban. (57)
- ▶ Az egyházak kiállnak az Osztrák Rádió közjogi státusza mellett, mert biztosítani kívánják ezen intézmény demokráciapolitikai funkcióját. (58)
- ▶ Az egyházak a médiával kapcsolatos tevékenységük során azokat is szóhoz kívánják juttatni, akik különben nem jutnak szóhoz: a kisebbségeket. Kommunikációs lehetőséget teremtenek olyan csoportok számára is, amelyeket különben nem méltatnak figyelemre. (59)
- ▶ Az egyházak a művelődéssel kapcsolatos tevékenységük során kritikusan viszonyulnak a médiához. (60)
- ▶ Az egyházak részt vesznek a médiapolitikai vitában, és a médiaetikai kritériumok fejlesztése és átalakítása mellett foglalnak állást. Ehhez szükség van egyházi részről is megfelelő, professzionális intézményekre és megfelelően kvalifikált személyekre. (61)

Társadalmi feladatok

- ▶ Az egyházak elvárják a politika felelőseitől, hogy hozzanak megfelelő intézkedéseket: ne folytatódjék országunkban a média koncentrációja. (62)
- ▶ Az egyházak követelik, hogy a politika segítse és támogassa a kis és alternatív médiumokat. (63)
- ▶ Az egyházak elvárják a médiumoktól, hogy a független hírközlés követelményének eleget téve fokozott mértékben tudatosítsák magukban demokráciapolitikai funkciójukat, és támogassák a civil társadalom csoportjaival folyó eszmecsereét. (64)
- ▶ A demokratikus és nyitott társadalom szellemében az egyházak felszólítanak minden érdekeltet a kritikus eszmecsere kultúrájának fejlesztésére, amelyben a más-ként gondolkodók is megkapják a nekik kijáró tiszteletet. (65)
- ▶ Az egyházak elvárják, hogy a médiában való jártasság előmozdítása érdekében az iskolákban és a felnőttoktatási intézményekben megvitassák és begyakorolják a médiához való megfelelő viszonyulást. (66)

EMBERI KAPCSOLATOK: KAPCSOLATTEREMT KÉPESSÉG ÉS TÁRSADALMI ÖSSZETARTOZÁS

ÓSZÖVETSÉG ²⁶ Akkor ezt mondta Isten: Alkossunk embert a képmásunkra, hozzánk hasonlóvá: uralkodjék a tenger halain, az ég madarain, az állatokon, az egész földön és mindenben, ami a földön csúszik-mászik. ²⁷ Megteremtette Isten az embert a maga képmására, Isten képmására teremtette, férfivá és nővé teremtette őket. ²⁸ Isten megáldotta őket, és ezt mondta nekik Isten: Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be és hódítsátok meg a földet. (1Móz 1,27)

ÚJSZÖVETSÉG ¹¹ Ezeket azért mondom nektek, hogy az én örömöm legyen bennetek, és örömtök teljessé legyen. ¹² Az az én parancsolatom, hogy úgy szeressétek egymást, ahogyan én szerettelek titeket. ¹³ Nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja barátaiért. ¹⁴ Ti barátaim vagytok, ha azt teszitek, amit én parancsolok nektek. (Jn 15,12–13)

AZ EMBERI ÉLET KAPCSOLATOKBAN VALÓSUL MEG

(67) Az emberi életet a fogantatástól fogva a kapcsolatok alakítják. A biztonságot nyújtó kapcsolatokban a gyermek úgy ismerheti meg a másik embert és a világot, hogy önálló, szociálisan kompetens személyiséggé fejlődik, és megtalálja az önazonosságát. A gyümölcsöző kapcsolatok iránti vágy meghatározó marad az egész életre.

A kapcsolatoknak próbatételekben kell helytállniuk

(68) A kapcsolatteremtő képességnek a hétköznapi feszültségektől terhes komplexitásában, a mások elvárásai és a kibontakozás iránti személyes vágy közötti konfliktusban, az egymással konkuráló élettervek konfrontálódásában kell helytállnia.

(69) A bizalmatlanság, a munkában és az anyagiakkal kapcsolatos rivalizálás megkérdőjelezi és gyakran súlyosan megterheli az emberi kapcsolatokat egy olyan világban, amely a fogyasztásra és a szórakoztatásra koncentrálna, és ahol nagyobb szerephez jut a birtoklás, mint a létezés. A felgyorsult életritmus és az ebből gyakran adódó túlterheltség, továbbá a közösségekben eltöltött értékes szabadidő folyamatos csökkenése csorbítja és veszélyezteti az emberi együttélés minőségét.

A család mint a tanulás helye

(70) A szeretet, az elfogadottság, a bizalom, a megbízhatóság és a biztonság minden ember számára döntő élményének megtapasztalása először a családban történik. A család a védettség helye. De negatív tapasztalatok is szerzhetők a családban. A kapcsolatok törékenysége, a visszautasítás, a csalódás, a fizikai és pszichikai kényszer élménye az egész életre nézve meghatározó lehet és kétséget ébreszthet a kapcsolatok teherbírását illetően.

Istenszeretet és felebaráti szeretet

(71) A keresztények meg vannak győződve arról, hogy Isten maga minden emberrel kapcsolatba lép. Isten szeretete és hűsége az emberi szeretetben és hűségben válik jelenvalóvá.

Isten hűsége biztatást ad nekünk arra, hogy emberi gyengeségünk ellenére lehetséges a hűség és a bizalom az emberek között is. Ez a kettő az alapja minden szilárd emberi közösségnek.

Szabadság és kööttség

(72) Felnőve az embereknek egyre inkább felelősséget kell vállalniuk magukért és másokért a Teremtő előtt. Mindközben megtapasztalják a szabadság és a kööttség közötti feszültséget.

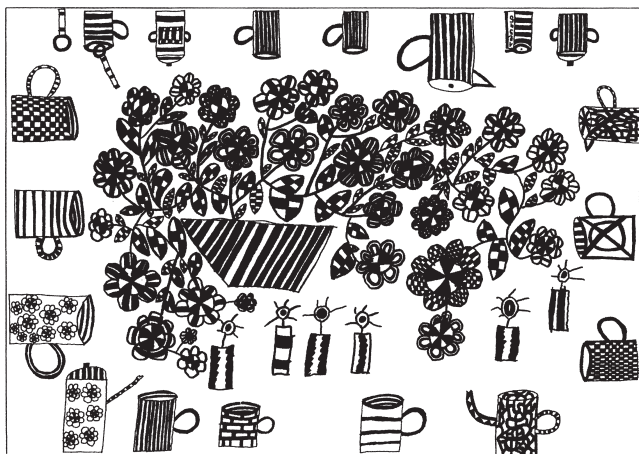
A kapcsolatteremtő képességnek és a megbízható kööttségek vállalásának alapvető jelentősége van az egyéni életre nézve, továbbá ez a feltétele annak, hogy felelősségtudattal vegyünk részt a társadalom életében, és annak alakításában aktívan szerepet vállaljunk.

A házasság és a család eszményképe

(73) A keresztény család eszményképe a monogám házasság, ahol az anya és az apa által biztosított védettségben nőnek fel és érnek felnőtté a rájuk bízott gyermekek.

Annak, aki ezt az eszményképet követve kívánja berendezni az életét, egy sor kihívással kell szembenéznie: míg a hagyományos családkép világosan meghatározza a kenyérkereső apa és a háziasszony anya szerepét, addig ma a családi élet és a kenyérkereset összehangolása olyan kihívást jelent az anyák és apák számára, amely messzemenően egyéni megoldásokat tesz szükségessé. A társadalmi keretfeltételek gyakran kevés segítséget nyújtanak ehhez.

A gyümölcsöző kapcsolatok iránti mély vágygal az a félelem áll szemben, hogy a kötöttségek beszűkülést eredményeznek, korlátozhatják a szabadságot. Erre úgy reagálnak az emberek, hogy igyekeznek maguknak biztosítani a lehető legnagyobb szabadságot. Az individuális szabadság és az egyéni érdek válik a legfőbb értékévé, amely mögött háttérbe szorul a másik ember méltósága, az emberi kapcsolatok jelentősége és a társadalmi összetartás. E folya-

Dieter Fercher: Menyegzői asztal, 1999.

mat során sokszor nem tűnik fel, hogy az emberek mennyire elszigetelődnek egymástól, és emberileg mennyivel szegényebbek lesznek.

A keresztény házasság mint egész életre szóló kapcsolat és a kölcsönös szeretet sikerének záloga Isten ígéletén és a kulturált együttélésre való törekvésen alapszik.

Ebben a törekvésben olyan nagyobb szociális háló védelmére számíthatnak a családok, mint a baráti kör, a gyülekezet, „Isten családja”, amely túlmutat a szűkebb értelemben vett családon.

Kockázat és kudarc

Ahhoz, hogy az emberi kapcsolatokat kellőképpen tudjuk értékelni, nem becsülhetjük alá a kudarc jelentőségét sem. A keresztények tudják, hogy milyen boldogságot jelent a közös élet, de nem ismeretlen előttük a partneri kapcsolat, a házasság és a család felbomlása sem. Mind a kettő megfelelő figyelmet és óvatos tapintatot igényel.

A keresztények arra törekszenek, hogy embertársaikat megfelelő figyelemben részesítsék mind sikeres, mind sikertelen életszakaszaikban a partnerkapcsolatok, a házasság és a család területén.

A kapcsolatok megélése sokféle modell szerint történik, amelyek nehéz kérdések elé állítják az egyházakat és a társadalmat, és ezek a kérdések egymástól eltérő, sőt ellentétes megoldási kísérletekhez vezetnek. A helyzet magukat az érintetteket is nagy kihívás elé állítja. Az egymás iránti tisztelet, egymás kölcsönös megbecsülése, az erőszaktól való tartózkodás, a másik fél egyenjogúságának elismerése minden esetben elválaszthatatlanul hozzátartozik az emberhez méltó életmódhoz.

Az életet fenyegető fejlemények

(74) A terhességmegszakítás és az asszisztált humán reprodukció kapcsán felmerülő súlyos problémákkal az a veszély fenyeget, hogy figyelmen kívül hagyják az emberi élet

méltóságát, és a védtelen emberi élet elleni erőszak törvényessé válik.

Ezekben a kérdésekben eltérnek az egyházak álláspontjai. Abban azonban egységesek, hogy síkraszállnak a felelősségteljes szabadságért és a másik ember jogainak tiszteletben tartásáért, amely jogok elengedhetetlenül szükségesek az emberhez méltó élethez társadalmunkban. Nem lehet abszolutizálni az autonómia elvét, hanem annak magában kell foglalnia az önmagunk és a mások iránti felelősséget is.

Az eutanázia kérdésében az ausztriai egyházak *Az emberhez méltó halál*² című nyilatkozatukban egyhangúan a haldoklókkal való szolidaritás kultúrájáért szállnak síkra, és az eutanázia minden formáját elutasítják.

A tudomány és a technika alkalmazási lehetőségeinek határa, hogy az embernek nincs joga az élet felett rendelkezni.

Felelősség az életért

(75) Az emberi élet kezdetétől egészen a végéig tiszteletre, védettségre és gondoskodásra szorul. A gyermekeknek szükségük van a család védettségére, a beteg és idős embereknek az egészségesek és a fiatalok jelenlétére és segítségére. A férfiak szerepe ugyanolyan fontos ezen a téren, mint a nőké.

Csak az olyan társadalomban képesek az emberek tenni valamit egymásért, ahol ápolják az összetartozást és a barátságot, csak itt jön létre a szolidaritás légköre, amelyben a betegek és a fogyatékkal élők segítségben és ápolásban, a hajléktalanok és szenvedélybetegek támogatásban részesülnek, a fogvatartottak és a börtönből szabadultak lehetőséget kapnak, hogy megtalálják a visszavezető utat a társadalomba.

² *Erklärung des Ökumenischen Rates der Kirchen in Österreich zum menschenwürdigen Sterben* (2000. január). www.kirchen.at

Kapcsolatteremtő képesség és elkötelezettség

(76) A családok, a szomszédság és a baráti kör mellett különböző szervezetek ajánlják fel a rászorulóknak felelős segítségüket. A szociális intézmények nagy számban számíthatnak önkéntes munkások szolgálatára, akik megbízhatóságuk és kitartó elkötelezettségük révén a folyamatos segítségnyújtás bázisát képezik. Az önkéntes elkötelezettség pártokat és szövetségeket hozott létre. Az új szociális mozgalmak tevékenysége is nagymértékben olyan kapcsolatteremtésre alkalmas személyekre épül, akik készek tenni valamit a másik emberért.

Eme sokrétű kötelezettségvállalás folyamatossága döntően függ az anyagi és eszmei támogatottságtól és a nyilvánosságtól kapott elismeréstől. A társadalom különleges figyelmére van szükség ahhoz, hogy a kapcsolatteremtésre és a kötöttségek vállalására való készség légköre megmaradjon, erősítse és biztosítsa a szociális összetartást.

ÚTON AZ EMBERTÁRSAKKAL

Egyházi feladatok

- ▶ Az egyházaknak az a hivatása, hogy az ige hirdetésén, az istentiszteleten és a lelkipadozásokon keresztül végigkísérjék az embereket életútjukon. Erősítést kívánnak nyújtani az embereknek különböző életszakaszaikban, és arra biztatják őket, hogy vállalják a teherbíró és tartós kapcsolatokat és kötelezettségeket. (77)
- ▶ Az egyházak hívnak mindenkit találkozóira és társas együttléteikre, és ilyen módon is ápolni kívánják a vendégszeretetet és a tolerancia kultúráját. (78)
- ▶ Figyelembe véve a kapcsolatok kudarcának realitását, az egyházak a kibékülést szorgalmazzák valamennyi érdekelt között. A konfliktusok tisztázására törekcsenek

és megbocsátásra biztatnak ott, ahol az érdekeltek bűnt követtek el egymás ellen vagy megsértették egymást. (79)

▶ A fizikai és pszichikai erőszak alkalmazása a partneri kapcsolaton belül, nőekkel, gyermekekkel és idősebb emberekkel szemben sérti az emberi méltóságot. Az egyházak egyértelműen elítélik az erőszak minden formáját. Az erőszak és bántalmazás eseteit saját soraikban önkritikusan szóvá teszik, és harcolnak ezek ellen. (80)

▶ Az egyházaknak védelmet és a gyógyulás lehetőségét kell felkínálniuk, továbbá helyet kell biztosítaniuk a bűn feldolgozásának és az erőszakmentes kapcsolattartás megtanulásának folyamatához. (81)

▶ Az egyházak közül mindegyik a maga hagyományának megfelelően foglal állást a különböző, a társadalomban megélt életmodellekkel kapcsolatos vitában, úgy rangsorolják őket, hogy valamennyinek megadják a tiszteletet, és tartózkodnak mindenfajta kirekesztéstől. (82)

▶ Az egyházak sokféle módon törekszenek a társadalom peremére szorultak integrációjára. A testileg vagy szellemileg fogyatékosok, a munkanélküliek és a hajléktalanok oldalán állnak, és egyengetni kívánják a társadalomba visszavezető utat a szenvedélybetegek, a fogvatartottak és a börtönből szabadultak számára. (83)

▶ Az egyházak tudatában vannak annak a sokszínűségnek, amit a különböző kultúrák és vallások képviselnek. Meg akarnak felelni az egyre növekvő kihívásoknak, és hozzá kívánnak járulni az integrációhoz és a békés egymás mellett éléshez a társadalomban. (84)

Társadalmi feladatok

- ▶ A társadalomnak és az államnak kötelessége, hogy az emberi jogoknak és az emberi méltóságnak megfelelően minden egyes ember életrealitását elismerje és tiszteletben tartsa. (85)
- ▶ Ezt szem előtt tartva a család- és szociálpolitikának garantálnia kell azokat az anyagi keretfeltételeket, amelyek a stabil kapcsolatokhoz szükségesek. (86)
- ▶ Ezt figyelembe véve a bér- és jövedelempolitikának, összhangban a munkajogi szabályokkal, arra kell törekednie, hogy a fizetett és nem fizetett tevékenységek megoszlása a nők és a férfiak között igazságosabb legyen, és a családi életet könnyebben össze lehessen egyeztetni a szakmai tevékenységgel. (87)
- ▶ Védeni kell a szabad vasárnapot mint a pihenés és az ünneplés, valamint a szociális kapcsolatok ápolásának lehetőségét és mint vallási ünnepet. (88)
- ▶ A szolidaritás a másik ember és a szociális célok iránti elkötelezettségben nyilvánul meg. Ez minden esetben elismerést és megbecsülést érdemel. A tartósan elkötelezett munkának, mint például a közhasznú intézmények tevékenységének ezen túlmenően megfelelő jogi és anyagi támogatásra van szüksége. (89)
- ▶ A társadalmat, a politikát és a nyilvánosságot érintő döntések alapja ne a magánérdek legyen, hanem az, hogy milyen hatással vannak az emberek közötti kapcsolatokra és a társadalmi összetartó erőre. (90)

AZ ÉLETTEREK ALAKÍTÁSA ÉS ÁTALAKULÁSA

ÓSZÖVETSÉG ¹⁸ Megmentett engem erős ellenségemtől, gyűlölőimtől, bár erősebbek nálam. ¹⁹ Rám törhetnek a veszedelem napján, de az Úr az én támaszom. ²⁰ Tágas térre vitt ki engem, megmentett, mert gyönyörködik bennem. ²¹ Igazságom szerint bánt velem az Úr, kezem tisztasága szerint jutalmazott engem. (Zsolt 18,20)

ÚJSZÖVETSÉG ² És a szent várost, az új Jeruzsálemet is láttam, amint alászáll a mennyből az Istentől, felkészítve, mint egy menyasszony, aki férje számára van felékesítve. ³ Hallottam, hogy egy hatalmas hang szól a trónus felől: **Íme, az Isten sátora az emberekkel van, és ő velük fog lakni, ők pedig népei lesznek, és maga az Isten lesz velük;** ⁴ és letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmúltak. (Jel 21,3)

VIDÉK – VÁROS – EURÓPA

(91) A világgazdaság fejlődésének és Európa egyesülésének dinamikus folyamata átlépte a mi konkrét életterületünk határait is, és sokféle módon rányomta bélyegét a vidéki térségre, a városokra, az iparvidékekre, az ország különböző régióira. Az egyes területek szoros kapcsolatban vannak egymással és kölcsönösen hatnak egymásra.

A VIDÉK

VONZÓ ÉLETTÉR

(92) A természet közelsége, a táj gondozottsága vonzó színben tünteti fel Ausztria vidéki tájait, különösen a városi ember számára. A vidék biztosítja a természetes környezetben előállított élelmiszereket, gondoskodik az olyan értékes természeti kincsek védelméről, mint a talaj és a sokszínű őshonos növény- és állatvilág. A *Szociális helyzet-jelentés* rámutat: a vidék a próbája annak, hogy mennyire veszi komolyan a társadalom a környezetvédelmet és a minden ember számára biztosítandó életminőséget. A háborítatlan táj szépsége, a pihenés és a regeneráció a szabadban a természettel való kapcsolat lehetőségét kínálja a városi embernek. Az osztrák vidék nyújtotta pihenési

és üdülési lehetőségek az ország gazdaságának fontos tényezői.

Ezenkívül a faluközösségekben még mindig sokféle formája van jelen az együttműködésnek: szomszédi segítség és élénk egyesületi élet gazdagítja a hétköznapokat.

A hagyományos falusi kultúra pluralizálódik, különböző származású és életstílusú emberek kerülnek kapcsolatba a helyi lakossággal.

(93) Másrészt az infrastruktúra leépülésével konfrontálódnak az emberek, csökken például az iskolák és az üzletek száma.

Ehhez járul az orvoshiány és az egészségügyi létesítmények hiánya. Az állam visszafejleszti az olyan közszolgáltatásokat, mint a közlekedés és a posta. A helyi ellátási létesítmények és ipari vállalkozások elvándorolnak. A gazdák nem tudják kire hagyni a gazdaságukat, a mezőgazdasági és erdészeti üzemek nagyobb egységekben koncentrálnak.

Az üres parókia tovább erősíti a leépülés érzését. A városiakok betelepülése, a hétfégi házak és nyaralók alapvetően megváltoztatják sok vidéki település struktúráját.

KIHÍVÁSOK ÉS ÁTALAKULÁS

A mezőgazdaság Európában

(94) Az európai reformfolyamat meghatározott sarokpontokat jelölt ki a mezőgazdaság fejlesztésére. Az élelmiszertermelés klasszikus feladatán kívül egy sor más feladatot is ellát a mezőgazdaság: gondozza a vidéket, óvja a környezetet és megőrzi az életteret. A cél a talajt kímélő földművelés, nem csak a klíma és a föld adottságait kihasználó termelés. A kérdés az, hogyan lehet biztosítani a mezőgazdaság versenyképességét, óvatosan bevonva a mérlegelésbe a szegényebb déli országok érdekeit.

Nem elég, ha néhány nagyüzem biztosítja az élelmiszer-termelést. Parasztagazdaságok nélkül nem lenne tájkultúra, és nemcsak az idegenforgalom látná ennek kárát, hanem a kereskedelem és az ipar is, és nem utolsósorban a lakosság.

Az ökoszociális elképzelések megvalósulásáért

(95) Az ökoszociális agrárpolitika egyenrangúságot biztosít a gazdasági, ökológiai és szociális céloknak a mezőgazdaságban. Némely hátránya ellenére a vidék is életlehetőséget kínál Ausztriában, és van perspektívája a jövőre nézve. Néhány régióban sikerült dinamikus gazdasági fejlődést elérni azáltal, hogy a régió adottságait ésszerűen összhangba hozták és összekapcsolták, ezeket fel lehetett használni a térség önálló fejlesztésére. Az ilyen projekteket az Európai Unió is támogatja.

Néhány terméknek, amelyek előállítására az ökológiai szempontok figyelembevételével történik, sikerült saját védjeggyel betörnie a piacra, és ott ismertté tette a származási régiót is. Ezen túlmenően is egyre nagyobb rangja van az Ausztriában előállított bioélelmiszereknek.

Az ökológiai mezőgazdaság intenzív munkaráfordítást igényel, ami javítja az élelmiszer minőségét. A kérdés az, mennyire jelenik meg ez az árban, és mennyire teszi lehetővé a gazdák számára, hogy megéljenek a munkájukból.

Nők a mezőgazdaságban

(96) Sok parasztagazdaságot csak mellékfoglalkozásként tud üzemeltetni a tulajdonosa. Gyakori eset, hogy mialatt a férfiak máshová járnak dolgozni, a gazdaságban a munka legnagyobb részét a nők végzik el.

A fontos bevételkiegészítést jelentő szobakiadással és falusi turizmussal kapcsolatos teendők hasonlóképpen a nőkre hárulnak, akiknek ezen kívül el kell látniuk hagyományos feladataikat is: nekik kell gondoskodniuk az idősekről, a betegekről és a gyerekekről.

A hagyományos munkafelosztás nem könnyíti meg a nők dolgát abban a tekintetben, hogy kezdeményezően lépjenek fel és változtatásokra törekedjenek.

Nem csoda tehát, ha a fiatal gazdák egyre nehezebben találnak maguknak társat.

Szemérmes szegénység

(97) A szegénység nem ritka vidéken, akkor sem, ha nyíltan alig mutatják. Az elérhető munkahelyek hiánya, a kis területen gazdálkodók és a mezőgazdasági alkalmazottak alacsony jövedelme, az igyekezet a nem rentábilis gazdaságok életben tartására és a szégyenérzet, amely a szociális segélyek igénybevételét meghiúsítja, leplezett szegénységhez vezet.

A vidék vonzereje

(98) A helyi politikának és a lakásépítési támogatásnak köszönhetően sok vidéki régió számít vonzó lakóhelynek a családok számára. Ezzel sikerült ugyan némely esetben megállítani az elvándorlási tendenciát, a dolog fonákja azonban sokszor az ingázók megnövekedett száma, mert munkahelyek és iskolák továbbra sincsenek a közelben.

Kívánatos az integratív regionális politika, amely néhány regionális súlypontot kiválasztva összekapcsolja az aktív gazdaság- és foglalkoztatásstratégiát a mezőgazdasági termelés feltételeinek tartós biztosításával.

Feszültségek az együttélésben

(99) Ott, ahol a hagyományos életforma találkozik az újonnan érkezettek igényeivel és szükségleteivel, olyan feszültségek keletkezhetnek, amelyek nehezítik az együttélést a falvakban.

A családokon belül is adódnak generációs problémák, amelyek tisztázását megnehezíti az, hogy az érintettek vagy nem tudják, vagy nem akarják kibeszélni a problémákat.

Hidat verni régi és új, fiatal és idős között, és ezen túl-

menően a kisebbségek és a bevándorolt családok felé: különösen nehéz feladat és kihívás ez mindazok számára, akiknek fontos a falusi közösség egybetartása.

Az egyházak jelenléte

(100) Az egyházközségek aktív tagjai számára fontos cél a szociális összetartó erő megőrzése. Így az egyházi élet szorosán egybekapcsolódik az egyéb egyesületi tevékenységekkel.

Ott is, ahol már nincs lelkész, gyakran rendkívül intenzív gyülekezeti élet alakul ki, kifejezve a helységben élő keresztények társadalmi felelősségtudatát.

EGYÜTT ÉLNI AZ EMBEREKKEL

Egyházi feladatok

- ▶ Az egyházak támogatják saját működési területükön azokat a kezdeményezéseket, amelyek a települési közösségek életének és a közösségek vezetésének új formáit keresik. (101)
- ▶ Az egyházak arra törekszenek, hogy az igehirdetésben reagáljanak az emberek problémáira és élethelyzeteire, tájékozási pontokat és támaszt nyújtsanak nekik. (102)
- ▶ Az egyházak helyet biztosítanak a vidéki települések közösségeinek találkozó megrendezésére és különböző művelődési célokra. Kitüntetett figyelemmel kísérik a fiatalok helyzetét. (103)
- ▶ Az egyházközségek és a gyülekezetek tevékeny részt vállalnak azokban a helyi és regionális kezdeményezésekben, amelyek célja a vidéki élet alakítása és fejlesztése. (104)

▶ Az egyházak támogatják a vidéki térség „kulturális alapszerkezetét”, mindenekelőtt a vasárnap és az egyházi ünnepek megünneplésével és a vallásos hagyományok ápolásával. Készek arra, hogy az ehhez szükséges személyi és anyagi feltételeket biztosítsák. (105)

REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓK

Társadalmi feladatok

▶ Az egyházak síkraszállnak az Agenda 21-nek megfelelő politikáért regionális, országos és európai uniós szinten, hogy bővüljön a régiók és a települések hatásköre és beleszólási joga. (106)

▶ Az egyházak támogatják az olyan vidékfejlesztési programokat, amelyek az élelmiszertermelésnél és a helyi ellátó- és szolgáltató üzemek létesítésénél figyelembe veszik a parasztok életfeltételeit. (107)

▶ Hogy a vidéki térség jövőbeli fejlődése biztatóan alakuljon, elengedhetetlen az ipari vállalkozások, szolgáltató üzemek és megfelelő infrastruktúra létesítése és támogatása. (108)

▶ Az egyházak elvárják az oktatás és a továbbképzés hatékonyabb támogatását vidéken, ami egyrészt a modern mezőgazdaság követelménye, másrészt az új ipari vállalkozások és szolgáltató üzemek létesítésének feltétele. (109)

▶ Az egyházak felszólítják a fogyasztókat, hogy fogadják el azt a jogos árat, amit a vidéken előállított élelmiszerek és más termékek minősége indokoltá tesz. (110)

► Az egyházak támogatják az olyan, nők számára kidolgozott programokat, amelyek a vidéki élet speciális felteteleire készítene fel. (111)

A VÁROS

AZ ÁTALAKULÁS GYÚJTÓPONTJA

(112) A város egyszerre rejti magában a társadalmi átalakulásnak, a gazdasági dinamikának és a növekvő nemzetközi összefonódásnak az esélyeit és kockázatait. Az önállóan kialakított életstílus, a lehetőségek sokfélesége, a határok átlépésének gyorsasága és lehetősége jellemzi a városi életet. A nyilvános megnyilatkozásra való törekvés együtt jár a védettség iránti vággyal.

A város maga a sokszínűség, a különböző érdekek, vélemények, divatok, stílusok és áramlatok metszéspontjában áll. A város az avantgárd helye a művészet, a kultúra, a tudomány, a technológia és a média területén egyaránt.

A város mindig a szabadság és a tolerancia helye volt. Az urbánus kultúra elkötelezett a kulturális sokszínűség és nyitottság mellett.

A VÁROSI ÉLETTÉR

(113) Egy város életképességének feltétele nemcsak a gazdasági és kulturális dinamika, hanem a polgárok működőképes közössége is, amely segít megakadályozni egyes emberek és egész városrészek elszigetelődését. A szabadidő eltöltésének különböző formái, a változatos kulturális és művelődési lehetőségek, a jó infrastruktúra és a barátságos környezet vonzóvá és élhetővé teheti városainkat fiatalok és idősek számára.

Napjainkban a városok már nem a városfalnál végződ-

nek, hanem kiterjeszkednek a környékükre is. Bevásárlóközpontok létesülnek a városok szélén, a városiak vidékre költöznek, a vidéki települések lakói pedig naponta ingáznak a városba. A városokból regionális központok lesznek.

A régi városokat nem úgy építették, hogy megfeleljenek ezeknek a követelményeknek. Problémákat okoz a közlekedés, a légszennyezés és a zaj. Feszültség van a belvárosi üzletek és a periférián létesült bevásárlóközpontok között, fenyeget a városközpontok elnéptelenedésének veszélye. Nehéz egyensúlyt teremteni a tömegközlekedés és az egyéni közlekedés között.

Szegénység és gazdagság

(114) Mindig is nagy volt a különbség a városokban a szegények és a gazdagok között. A szociális egyenlőtlenség új formái további elkülönülést eredményeznek. Azok, akik nehezebben érik el a munkaerőpiacot és a jóléti állam in-

Dieter Fercher: A pisai ferde torony, 2001.

tézményeit, nehezebben férnek hozzá a kulturális javakhoz is. Ehhez járul még az, hogy állandóan látniuk kell, mennyi fényt és gazdagságot kínál a város, és hogyan élnek azok az emberek, akik számára minden elérhető.

Némelyeknél az elszenvedett hátrányok az önbecsülés elvesztéséhez és elszigetelődéshez vezetnek. Ezenkívül olyan zárt életterek jöhetnek létre, amelyek csak nagy nehézségek árán nyílnak meg a társadalmi élet számára.

Gyerekek, nők, idősek

(115) A város a gyorsan cselekvő, aktív embereknek kedvez. A gyerekek és az idősebbek lassabb ritmusa zavaró, őket magukat pedig veszélybe sodorja. A kerekesszékekkel közlekedők és a babakocsit toló nők gyakran fáradtságos kerülőre kényszerülnek. A rámpák, az alacsony padlójú közlekedési eszközök és felvonók sokak számára megkönnyíthetik a mindennapi életet. A nők számára a biztonság is fontos téma.

Fiatalok a városban

(116) A fiatalok számára a város sajátos esélyeket kínál. Ahhoz azonban, hogy megfelelő munkahelyet találjanak és megszerezzék az ehhez szükséges képezést, segítségre van szükségük. Különösen is érintettek a második generációs fiatalok, akiknek szülei más országokból jöttek Ausztriába, munkát vagy biztonságot keresve. Strukturális és gyakorlati diszkriminációt kell elszenvedniük, éppen ezért megfelelő támogatásra van szükségük.

Bevándorlók

(117) A bevándorlók gyakran bizonyos lakónegyedekben tömörülnek. Olyan szigetek jönnek létre, ahol egy többékevésbé homogén, más anyanyelvű és kultúrájú népcsoport játszik domináns szerepet. Az ilyen lakónegyedek örvendetes, sokszínű jelenségei lehetnek a városnak, ha nem tekintik idegen testnek őket. Mindenesetre fokozott

erőfeszítéseket igényel a városi lakás-, közlekedés- és iskolapolitikától, hogy ezek a városrészek ne váljanak gettóvá.

Különleges kihívást jelent lehetővé tenni a bevándorló csoportok nőtagjai számára az elszigetelődésből és a kirekesztettségéből kivezető utat.

Hajléktalanság

(118) A hajléktalanság oka lehet válás, hosszú ideig tartó munkanélküliség, szegénység és eladósodás, súlyos családi vagy pszichés problémák. Különösen is érintettek a menekültek és a bevándorlók.

A hajléktalanoknak ambuláns ellátásra, hajléktalanszállókra vagy -otthonokra van szükségük. Tanácsra és támogatásra szorulnak a szociális szolgáltatások igénybevételénél, valamint adósságaik rendezésében és egyéb szociális problémáikban.

A hajléktalanság elkerülésére országszerte megfelelő létesítményeknek kell készen állniuk, amelyek időben segítséget kínálnak azoknak, akiket az otthonuk elvesztése fenyeget.

Szociális infrastruktúra

(119) A városban a szociális intézményeknek kell felvállalniuk egy sor olyan problémát, amelyek falun és a kisebb településeken a család vagy a szomszédok segítségével megoldhatók. A kielégítő lakáskínálat, az élelmiszerekkel való megfelelő ellátottság, a bölcsőde, az óvoda, az iskola és az orvosi ellátás elérhetősége a városi élet jelentős tényezői.

Részvétel a közszféra alakításában

(120) Az egyes városrészek életét meghatározzák a közlekedési kapcsolatok és a közszféra, amelyek lényegesen befolyásolják a polgárok egymással való kapcsolatát és életérzését. Fontos tehát, hogy az ezek kialakításáról szóló döntéseknek az érintett polgárok minél nagyobb arányban

részesei legyenek. A városrész közügyeiért végzett munkának kell ehhez kommunikációs teret biztosítania.

A közös döntés az érintkezés olyan klímáját teremti egy lakóterület polgárai között, amely – a konkrét ügyön túlmenően – megkönnyíti egymás megértését és az együttélést.

Városi kereszténység

(121) A városban nem lehet figyelmen kívül hagyni a hit és a mindennapi élet szoros kapcsolatának felbomlását. A vallás magántüggé vált. A város nyújtotta szabadságban eltűnnek a hagyományos vallásosság maradványai – vagy folklórrá lesznek. A keresztény élet ilyen környezetben tudatos döntést jelent: csatlakozást valamely gyülekezethez vagy vallásos közösséghez, vallásos életvitelt. Eközben szembe kell nézni a vallásilag közömbös világ és más vallások kihívásaival.

EGYHÁZAK A VÁROSBAN

Egyházi feladatok

- ▶ Az egyházak fantáziadús ötletekkel törekednek elérni az embereket a lelkipásztori munkában. A városi igehirdetésnek kísérletezőnek kell lennie, és új mozgástereteket kell nyitnia az egyházi élet számára. (122)
- ▶ Az istentisztelet rendszeres megünneplésével az egyházak olyan helyet kínálnak fel az embereknek, bárhol jönnek is, ahol kézzelfoghatóvá válik számukra, hogy Jézus Krisztus gyülekezetének tagjai. (123)
- ▶ A városi élet zajában és rohanásában az egyházak olyan helyet kínálnak fel, ahol csend van, ahol egybe lehet gyűlni, amely védettséget biztosít, és ahol Istennel

lehet találkozni. Ezért szükségszerű nyitva tartani a templomokat. (124)

- ▶ A gyülekezeteknek és vallási csoportoknak fel kell vállalniuk a városi emberek gondjait, és fel kell ajánlaniuk nekik szolgálatukat. (125)
- ▶ Az egyházak helyiségeket bocsátanak a hajléktalanok részére, és különböző módon segítik azokat, akik az utcán élnek. (126)
- ▶ Az egyházak részt vesznek az olyan projektekből, amelyek a várost mint életteret alakítják. (127)
- ▶ A városaink arculatát meghatározzák a templomok és az egyházi épületek, amelyeket kulturális értékeik miatt nagy számban keresnek fel a turisták. A templomok a vallásos és kulturális örökség fontos részét alkotják, ápolást és gondozást igényelnek. (128)

EGYÜTT A VÁROSBAN

Társadalmi feladatok

- ▶ Az egyházak elvárják az önkormányzati politikától, hogy a városi infrastruktúrát folyamatosan hozzáigazítsa az emberek szükségleteihez. (129)
- ▶ Az egyházak saját lehetőségeikkel támogatják azokat a törekvéseket, hogy a szociális szolgáltatások hálózata mindenkire kiterjedjen. (130)
- ▶ Az egyházak síkraszállnak az olyan városi életterekért, amelyek nem választják el az embereket, valamint az olyan közlekedési és kommunikációs hálózatért, amely lehetővé teszi a társadalmi összetartást. (131)

- ▶ Különös figyelmet igényel a városi fiatalok tanulási és munkavállalási lehetőségének biztosítása. (132)
- ▶ Az emberhez méltó városkép kialakításhoz szükség van a lakosság minden rétegének nyitott és kreatív formában való együttműködésére. (133)

EURÓPA ÉS A RÉGIÓK

EURÓPA ÁTALAKULÓBAN

(134) Az Európai Unió azáltal, hogy tagországainak száma a szakaszos bővítés folyamán még ebben az évtizedben 27 vagy több lesz, továbbá azáltal, hogy új alkotmány elfogadására és strukturáinak újjászervezésére készül, több mint 50 éves fennállása óta történetének legnagyobb kihívása előtt áll. Ez a fejlődés, amely messze meghaladja egy pusztán gazdasági közösség kereteit, rá fogja nyomni bélyegét a földrész társadalmi és politikai jövőjére is, és világméretű változásokat von maga után.

(135) Az európai méretű fejlődéssel párhuzamosan újra erősödik az emberekben a nemzeti hovatartozás tudata és a regionális sajátosságokhoz való ragaszkodás. Féltik szűkebb és tágabb környezetük megszokott otthonosságát az integráció dinamikájától. Európa sokszínűsége jelenti ugyanakkor az új, kialakulóban lévő összeurópai identitás alapját.

A történelem mint tehertétel

(136) Európa népeinek egyesülését a történelem terhe akadályozza is. A két világháború mély sebeket ütött földrészünkön. Előítéletek, félelem, ellenségesség és gyűlölet állította szembe egymással földrészünk országait és népeit. A nemzetiszocializmus faji politikája csaknem teljesen

megsemmisítette az európai zsidóságot. Még ma is érezhetők a második világháború végén történt kitelepítések és a kommunista rendszer korszakának következményei. Az európai országok egymástól eltérő fejlődése, amit a földrész keleti és nyugati felének egymástól való elválás-tása idézett elő, még korántsem megoldott probléma.

A jövő közös Európájának építéséhez a történelem közös feldolgozására, határokon átvívelő találkozásokra és a bűnök megvallására van szükség.

AZ EURÓPA-TERV

(137) A gazdasági integráció képezte a második világháború után Európai Gazdasági Közösség néven megalapított Európai Unió békeprojektjének a bázisát. Mindmáig gazdasági érdekek állnak az európai politika középpontjában.

Ambiciózus gazdasági célok

(138) Az úgynevezett „lisszaboni stratégia” az EU politikájának központi eleme 2001–2010 között. Az EU-nak a „legversenyképesebb, legdinamikusabb tudományos megalapozottságú gazdasági térséggé” való átformálását szolgálja az európai társadalmi modell modernizálásának terve, amelyet a művelődés és az élethosszig tartó tanulás útján kívánnak megvalósítani. Ezzel összefüggésben az új munkahelyek létesítésének és a társadalmi integrációnak olyan fejlődést kell lehetővé tennie, amely ökológiai célokat is magában foglal.

(139) Az EU nemcsak keretfeltételeket teremt ezen célok elérésére, hanem rendeletekkel és az irányvonalak meghatározásával befolyást gyakorol a tagországok és a régiók politikájára. Itt az európai folyamatok egészen a helyi ügyekig kihatnak. A cél, hogy egyre inkább megvalósuljon az európai béke- és jóléti koncepció.

Életminőség mindenkinek

(140) Míg a versenypolitikát, a belső piaci, a pénzügyi és költségvetési politikát az EU határozza meg, a szociálpolitika lényegében a tagállamok feladata marad.

Ahhoz, hogy a piacgazdaság, a jóléti állam és a demokrácia összjátéka továbbra is az „Életminőséget mindenkinek!” jelszóval deklarált cél irányába mutasson, a politikában való részvételre van szükség, és arra, hogy az egészségügyi ellátás, a művelődés és a szociális szolgáltatások mindenki számára elérhetőek legyenek. Csak így kerülhető el a kirekesztődés, és így erősíthető a társadalmi összetartó erő.

(141) Ezt a célt szolgálja az egyházi és nem egyházi közhasznú intézmények különleges státuszának elismerése is. Nem engedhető meg, hogy ezek az intézmények az EU-ban érvényes versenyjog áldozatául essenek.

Társadalmi átalakulások

(142) Mélyreható változásokat fog előidézni az európai társadalomban a demográfiai helyzet alakulása. A gazdaság és a gyógyászat fejlődésének köszönhetően a földrész minden országában nő a várható életkor. Egyidejűleg mindenhol csökkent a születések száma. Ez nagy kihívást jelent mind a társadalombiztosítás finanszírozása, mind a munkaerőpiac alakulása szempontjából.

Munkaerőpiac és migráció

(143) A kereső tevékenységet további racionalizálási folyamatok alakítják, a nők új hivatásokba lépnek, sok európai ember tovább végez aktív munkát.

Ennek ellenére szükség lesz további bevándorlásra. Európának tehát céltudatos bevándorlási politikára van szüksége.

A menedékjog

(144) A menedékjog olyan emberi jog az üldözöttek számára, amelynek biztosítása még távolról sem megoldott kérdés földrészünkön. Így például elismerésre vár, hogy léteznek olyan különleges okok, amelyek nőket kényszerítenek menekülésre. Európának azonban – saját érdekében is – késznek kell lennie arra, hogy ne csak menedékjogot biztosítson, hanem munka- és integrációs esélyt is kínáljon a menekülteknek.

A sokszínűség gazdagabbá tesz

(145) A más országokból érkező emberek nem fenyegetik, hanem gazdagítják kulturális hagyományainkat. Hogy egyenlő esélyhez jusson mindenki, aki velünk együtt él, olyan integrációs politikára van szükség, amely a külföldről származó emberek és családjuk szükségleteit és érdekét is számításba veszi, és garantálja szociális jogaikat. Az integrációhoz hozzátartozik a demokratikus jogokban való részesedés is.

Ezen az alapon megvalósítható lenne a vendégszeretet kultúrája és a nyitott Európa, amely minden érdekelt számára gazdagodást jelenthet.

A kereszténység – Európa egyik gyökere

(146) Európa történetében meghatározó szerepet játszott a kereszténység, amely alapvető értékeket honosított meg az európai kultúrában. Ezek közé tartozik az a meggyőződés, hogy Isten képmásaként minden ember méltósággal és szabadsággal rendelkezik, és szükség idején megkülönböztetett figyelmet érdemel.

(147) Az egyházak ugyanakkor részesei voltak azoknak a bűnöknek, amelyek sok igazságtalanságot és szenvedést okoztak földrészünkön. Ennélfogva különleges kihívásnak tekintik, hogy a megbocsátás, a megtisztulás és az újrakezdés nekik adatott erejét Európa egyesülésének és megbékélésének szolgálatába állítsák.

Egyházi feladatok

- ▶ Fontos helyet foglal el az egyházak célkitűzései között, hogy lépéseket tesznek a gyűlölet legyőzésére, a megértésre és a kibékülésre az egyes emberek és csoportok között, akár határokon átívelően is. (148)
- ▶ Az ausztriai egyházak annak előmozdítására használják fel sokrétű kapcsolataikat a közép- és kelet-európai országokkal, hogy az EU bővítése és az európai integráció ne csak gazdasági, hanem társadalmi és kulturális téren is megvalósuljon. (149)
- ▶ Az egyházi intézmények feladata, hogy közreműködésükkel támogassák a civil társadalmi struktúrák kiépítését Kelet- és Közép-Európában, és a testvérintézményekkel való kapcsolattartás révén segítsék elő az egyesülési folyamat alapjainak megteremtését. (150)
- ▶ Az egyházak sokféle módon töltik be a híd szerepét egyes csoportok és egymástól eltérő kultúrák között. Ez minden Európában élő emberre vonatkozik, közéjük tartozik minden bevándorló is. (151)
- ▶ Az egyházak támogatják a találkozást és a kulturális cserét, szorgalmazzák továbbá a szomszédos országok nyelvének elsajátítását. (152)
- ▶ Az egyházak szilárd meggyőződése, hogy minden embert azonos méltóság illet meg. Igehirdetésükben és tevékenységükkel egyaránt fellépnek a rasszizmus és a kisebbségek hátrányos megkülönböztetése ellen. (153)

- ▶ Európa gazdasági integrációjának szociális és politikai keretfeltételekre van szüksége. Az EU alkotmányában tehát az alapjogok felsorolása mellett rögzíteni kell a szociális jogokat is. (154)
- ▶ A szociális mozgalmak hagyományából származó vezéreszméknek: a szolidaritásnak, a szubszidiaritásnak és a közjónak kell a törvényhozást meghatározni, és az EU, valamint a tagországok konkrét politikájában megvalósulnia. (155)
- ▶ A választott testületek mellett a részeltető (participatív) demokrácia jegyében regionális, országos és európai szinten több figyelmet kell szentelni a civil társadalmi csoportoknak és kezdeményezéseknek, konzultálni kell velük, és jobban be kell vonni őket a döntési folyamatokba. (156)
- ▶ A politikusoknak és az újságíróknak különösen is feladata, hogy tegyenek meg mindent egy új Európa-tudat kialakításáért, és így segítsenek hidakat építeni az emberek és a népek között Európában. (157)
- ▶ Az Európai Uniónak olyan közös szabályozásokra van szüksége a menekültügy területén, amelyek megfelelnek a genfi menekültügyi konvenció és az európai emberi jogi konvenció szellemének és betűjének. (158)
- ▶ Európának konstruktív párbeszédet kell kezdenie a szomszédos iszlám országokkal, és a politikai stratégiákat az egyetlen világban végzett aktív fejlesztési együttműködésre kell irányítania. (159)

MUNKA – GAZDASÁG – SZOCIÁLIS BIZTONSÁG

ÓSZÖVETSÉG ⁵ Ilyen az a bűjt, amely nekem tetszik? Ilyen az a nap, melyen az ember a lelkét győtri? Ha lehajtja fejét, mint a káka, zsákba öltözik, és hamut szór maga alá, azt nevezed bűjtnek, és az Úr kedves napjának? ⁶ Nekem az olyan bűjt tetszik, amikor leoldod a bűnösen fölrakott bilincseket, kibontod a járom köteleit... ⁷ Oszd meg kenyeredet az éhezővel, vidd be házádba a szegény bujdosókat, ha mezítelent látsz, ruházd fel, és ne zárkózz el testvéred elől! (Ézs 58,6–7)

ÚJSZÖVETSÉG ³³ Az apostolok pedig nagy erővel tettek bizonyosságot az Úr Jézus feltámadásáról, és nagy kegyelem volt mindnyájukon. ³⁴ Nem volt közöttük egyetlen szűkülődő sem... az eladott javak árát... ³⁵ szétosztották mindenkinek úgy, ahogyan szüksége volt rá. ³⁶ József például... ³⁷ mivel földje volt, szintén eladta, elhozta a pénzt, és letette az apostolok lába elé. (ApCsel 4,34–35)

AZ EMBER SZOLGÁLATÁBAN ÁLLÓ GAZDASÁG

(160) Az emberek gondjainak, ugyanakkor reményeinek középpontjában is a munkával mint pénzkereső tevékenységgel és a gazdasággal kapcsolatos fejlemények állnak. A munka azonban több, mint pénzkereseti forrás, és a gazdasági tevékenység messze túlmege azon, amit a kisebb és nagyobb vállalkozások mérlege és az egyes államok nemzetgazdasági statisztikája regisztrál.

Annak, amit a gazdaság napjainkban megtermel, sok forrása van: a föld javai, amelyek minden ember használatára bízattak, a munka, a tapasztalat, a nemzedékek által felhalmozott tudás, az üzemi létesítményekbe és az infrastruktúrába befektetett tőke, az anyagi ellenszolgáltatás nélkül végzett munka különböző területeken, a gyermekneveléstől és a rászorulókat ápolásától kezdve a tudomány műveléséig, és végül az aktuális, kereső tevékenységként végzett munka.

Fontos, hogy lássuk ezeket az összefüggéseket, amikor arról beszélünk, hogy minden gazdasági tevékenység és munka célja a jó és emberhez méltó élet biztosítása a Föld valamennyi lakója számára.

ÁTALAKULÁS A MUNKÁRA ÉPÜLŐ
TÁRSADALOMBAN

(161) Aki ma munkáról beszél, elsősorban a kereső tevékenységre gondol, jóllehet létezik sok másféle munka is. A kereső tevékenység, a pénzért végzett munka a megélhetés feltétele a modern piacgazdaságban.

(162) A munka világa ahhoz képest, amilyenek évtizedek óta ismerjük, gyökeres szerkezetváltáson megy át, amelyet a technika fejlődése és világméretű összefonódások tovább gyorsítanak. A gyakran ugyanazon hivatásban, ugyanannál a munkaadónál, egész életen át tartó foglalkoztatást a változó munkahelyek váltják fel, a foglalkoztatás és a közösen végzett munka új formái, a rugalmas munkaidő és az élethosszig tartó tanulás elvárása.

Ami egyesek számára a kibontakozás, az elismerés és a magas jövedelem lehetősége, az mások számára túlzott megterhelést, jövedelemkiesést és munkanélküliséget hoz. A strukturális munkanélküliség és a befektetők megnyerésére irányuló verseny a globalizált gazdaságban megváltoztatja a társadalmat és benne a munkavállalók helyzetét.

MUNKAVÉGZÉS A MEGÉLHETÉSÉRT

(163) A munka mint pénzkereső tevékenység, a vele járó jövedelem és a hozzá kapcsolódó szociális biztonság a társadalom életében való részvétel legfőbb kulcsa.

Ezért követeli a *Szociális helyzetjelentés* a munka fogalmának alapvető újragondolását és a munka minden formájának igazságosabb elosztását.

Jövedelem, önbecsülés, elismerés

(164) A munka mint pénzkereső tevékenység a személy identitásának meghatározó része. Az elvégzett munka és az érte kapott fizetés alapján értékelik az embereket.

A munkanélkülieket és azokat, akiknek nincs esélyük pénzkeresetre, ezáltal szó szerint „értéktelenné” teszik. Ha egy munkát rosszul fizetnek vagy nem becsülik meg, akkor a munkát végző embert is leértékelik.

Munkanélküliség

(165) Nehéz tehát a munkanélküliek sorsa. Ha a fiataloknak nincs esélyük arra, hogy megtalálják a helyüket a munka világában, ez nem csak őket terheli meg, akiknek ez jelzés, hogy nincsen rájuk szükség. A fiatalok munkanélkülisége ezen túlmenően teherként a társadalom jövőbeni fejlődésére nézve is.

A 40-50 évesek gyakran nem kapnak munkát, mert túl öregnek tartják őket, ám eközben az az elvárás, hogy mindenki tovább dolgozzék. Ezzel olyan társadalmi ellentmondások válnak nyilvánvalóvá, amelyeket nem lehet elintézni annyival, hogy mindenki saját magáért felelős.

Férfimunka – női munka

(166) A pénzkereső tevékenységként végzett munka megszervezése még mindig a teljes munkaidőben foglalkoztatott férfi munkaerőre épít. A nők életének eltérő adottságait – és egyre inkább a férfiakéit is – eközben kevésbé veszik figyelembe. A munkaterületek sokfélesége – a pénzkereső tevékenység, a rászorulókat ellátása, a saját célra végzett munka, az önkéntes és társadalmi munka – és az elvégzendő munkák egyidejűsége szükségessé teszi, hogy a társadalom újradefiniálja és újraszervezze a fizetett és a nem fizetett munkát.

(167) Sok társadalmilag nélkülözhetetlen munkát anyagi ellenszolgáltatás nélkül végeznek, és túlnyomórészt a nőkre

háru: az ápolást, a gondozást, a gyerekek nevelését és a háztartásban végzett munkát legfeljebb indirekt módon értékelik. Ez a munka is lehet az elismerés és az önbecsülés alapja. Számos nő családi elkötelezettsége és másokat segítő, ellenszolgáltatás nélküli munkavégzése a leglényegesebb oka a nők szegénységének. Időskorban sok nőnek nincs vagy nem elég a nyugdíja, és ezáltal kiszolgáltatott helyzetbe kerül.

Szegénység a jövedelemszerző munka ellenére is

(168) Növekszik a fizetett munka új formáinak, az úgynevezett „atipikus munkaviszonyoknak” a jelentősége. Rugalmasságra van szükség, ami éppenséggel szolgálhatja a munkavállaló érdekét, de a vállalkozásoknak is megtakarítást jelent.

Ahol ez a rugalmasságra törekvés részmunkaidőt vagy csökkentett foglalkoztatást, rugalmas munkaidőt, vállalkozási szerződést vagy látszatönállóságot jelent, ott nehéz kielégítő jövedelemre szert tenni. Ha az ilyen munkaviszonyok csak részben vagy egyáltalán nem tartalmaznak szociális biztosítottságot, akkor a munkavállaló csak korlátozott mértékben igényelheti a társadalombiztosítás szolgáltatásait. Növekszik azoknak a száma, akiknek van munkahelyük, akár több is, de megélni nem tudnak belőle („working poor”).

Mivel a családról való gondoskodás a nőkre háru, gyakran rá vannak utalva, hogy részmunkaidős vagy csökkentett idejű munkát vállaljanak, ilyet pedig többnyire csak a rosszul fizetett szakmákban lehet találni. Ezért mindenké előtt a gyermeküket egyedül nevelő anyák juthatnak nagyon gyorsan szegénységre.

Szegénység és migráció

(169) Az átgondolt bevándorláspolitikai hiányának az a következménye, hogy a bevándorlókat olcsó munkaerőnek tekintik. A szezonmunka-modellek az embereket tetszés szerint használható vagy pótolható tárgyakként kezelik.

A hazájukból elmenekült és Ausztriában menedéket

kereső emberektől többnyire megtagadják a munkavállalási jogot. Azoknak a menekülteknek, akiknek menedékjogi eljárása folyamatban van és Ausztriában élnek, bizonyos idő után munkalehetőséget kellene kapniuk.

Jó munka

(170) Mivel a munka identitást teremt és fontos része az életnek, a minőségi kritériumok különösen is jelentősek. Ilyenek az egészség, a munka és a családi élet összeegyeztethetősége, a vállalható munkaidő, a mobilitás reális követelményei. A beteg és „kiégett” munkavállalók száma, a munkahelyi zaklatás (*mobbing*) és a szenvedélyfüggőség növekvő problémája figyelmeztető jel.

A jó munka megfelelő jövedelmet nyújt, tiszteletben tartja az emberi képességeket és az emberi méltóságot, és eleget tesz mind a termék, mind a környezet támasztotta követelményeknek.

(171) Különös jelentősége van a szabad vásárnapnak mint olyan értéknek, amely az egész társadalom javát szolgálja. Az egyházak egy sor civil társadalmi szervezettel együtt ennek megőrzésére törekszenek.

A közjó szempontjából nélkülözhetetlen szolgáltatásoknak vásárnap és az ünnepeken is működniük kell. Azokat, akik ezeket a szolgáltatásokat mások érdekében magukra vállalják, különösen is tisztelet illeti.

(172) A munka együttműködés Isten teremtett világában a világért. Ha azonban a munka kizsákmányolja az embereket, nem tiszteli az életet és nincs tekintettel a természetre, nem egyeztethető össze a keresztény hittel.

A munka világtávlata

(173) A megfelelő jövedelmet és szociális biztonságot kínáló munka globális viszonylatban kivételnek számít. A világ sok országát széles körű munkanélküliség sújtja. Által-

lánosnak mondható, hogy a hivatalos munkaviszony nélkül dolgozók jövedelme legerősebb szükségleteiket is alig fedezi.

A szegény déli országok vagy az átalakulóban lévő országok gazdasági övezeteiben különösen a nőket foglalkoztatják a lehető legalacsonyabb bérért, gyakran minden szociális és munkajogi védelem nélkül.

A fejlődő országokban sok ember dolgozik a mezőgazdaságban és a bányákban a gazdag országok fogyasztói társadalmáért. Gyerekeket is bevonnak ebbe a munkába, ami árt az egészségüknek, elvonja őket az iskolától és megfosztja őket a jobb jövő lehetőségétől. A gyermekmunka alkalmazása káros a társadalomra nézve is, mert ezzel a társadalom a jövőbeli szakképzett munkaerőtől fosztja meg magát.

A gyermekmunka világszerte érvényes tilalmát nehéz érvényesíteni, ha a szülők keresete nem elég a gyermekek táplálására.

(174) A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) arra törekszik, hogy a munkavállalók részére legalább a minimális munkaszínvonalat kivívják a világ minden országában. Cél, hogy a multinacionális vállalkozócsoporthoz és a világméretű munkavállalói képviselőtestületek között olyan keretszerződések jöjjenek létre a munka világában, amelyek minimális követelmények alapjául szolgálnak világszerte.

A munkához és a jövedelemhez való jog

(175) A munkanélküliek körében szerzett sok tapasztalat alapján az egyházak tudják, hogy a legtöbb ember dolgozni akar, és minél előbb olyan munkához szeretne jutni, amellyel jövedelmet, önbecsülést és szociális biztonságot szerezhet magának.

Az állam feladata, hogy megfelelő gazdaság- és foglalkoztatáspolitikával megteremtse a megfelelő munkahelykínálat feltételeit.

Ahhoz, hogy a munkához és a szociális biztonsághoz való jog megvalósuljon, ezen túlmenően továbbképzési lehetőségekre van szükség, valamint a munkahely elvesztése esetén az életszükségleteket fedező létbiztonságra.

(176) Az emberi méltóság mindannyiunk közös rangja, attól függetlenül, hogy mi a munkánk és milyen eredményeket tudunk felmutatni. Igazságosabban kell tehát elosztani a társadalom érdekében végzett munkát és az ebből származó jövedelmet.

A teremtett világ fenntartásáért végzett munka, valamint mindenféle ápoló, gondoskodó és a regenerálódást elősegítő tevékenység nélkülözhetetlen, és ennek megfelelően értékelendő, ezért egzisztenciális biztonságot kell nyújtani azoknak, akik ilyen munkát végeznek.

Ebben az összefüggésben sok olyan javaslat érkezett a *Szociális helyzetjelentéshez*, amely jónak tartaná egy szükségleteken tájékozódó minimáljuttatás vagy általános alapjövedelem bevezetését.

EMBERHEZ MÉLTÓ MUNKA

Egyházi feladatok

- ▶ Az egyházak minőségi kritériumokat dolgoznak ki a munkára mint a teremtésben végzett szolgálatra vonatkozóan. Támogatják a „Jó munka” mozgalom célkitűzéseit. (177)
- ▶ Az egyházak és egyházi közösségek emberhez méltó munkafeltételek és igazságos bérvizonyok megteremtésére törekszenek szervezeteikben és üzemeikben, és biztosítani kívánják a foglalkoztatottak beleszólási jogát. (178)

► Az egyházak hangsúlyozottan szorgalmazzák a családbarát munkaidő megvalósítását és azt, hogy a jövőben más formában történjék a fizetett és a fizetetlen munka megosztása a nők és a férfiak között. (179)

Az egyházak támogatják a munkanélküli-alapítványokat és a munkanélküliek integrálását célul kitűző projekteket. (180)

Az egyházak támogatják a „sabbat-idő” programokat, amelyek eligazítják a munkavállalókat munkakör-változtatásnál, a szükséges felmondásoknál és a nyugdíjkorhatár elérésekor. (181)

AZ AKTÍV MUNKAERŐPIAC-POLITIKÁÉRT

Társadalmi feladatok

► Az egyházak elvárják a politika felelőseitől, hogy munkaerőpiac-politikájuk a jó, emberhez méltó és társadalmilag hasznos munkahelyek megtartására és ilyenek létesítésére irányuljon. Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy fiatalok által betölthető munkahelyek létesüljenek. (182)

► Az egyházak azt szorgalmazzák, hogy minden tartósan Ausztriában lakó ember munkát vállalhasson. (183)

► Az egyházak támogatnak minden olyan törekvést, amely a férfikkal egyenlő esélyt kíván adni a nőknek a munkaerőpiacon. Síkraszállnak azért, hogy az azonos értékű munkáért azonos értékű bér járjon. Egyidejűleg támogatják azokat a törekvéseket is, amelyek célja, hogy a nők és a férfiak igazságosabb arányban részesüljenek a fizetett és a fizetetlen munkában. (184)

► Az egyházak követelik, hogy elegendő anyagi eszköz álljon rendelkezésre a munkanélküliek képzésére és integrálásukra a kereső tevékenységet folytatók körébe. Elvárják a tiszteletet a munkát keresőkkel szemben, és azt, hogy a képességeiknek megfelelően bánjanak velük. (185)

► Az egyházak síkraszállnak azért, hogy biztosított legyen a bőséges szabadidő közös eltöltésének lehetősége. Ez feltételezi a vasárnapi munkaszünetnek mint a társadalmi életminőség lényeges elemének a fenntartását. (186)

GAZDASÁG

EMBERKÖZPONTÚ GAZDASÁGI TEVÉKENYSÉG

(187) A gazdaság az emberi élet érdekében folytatott tevékenység. Ez azt jelenti, hogy nemcsak a szakmaiság szempontjait kell figyelembe vennie, hanem a humánium és a társadalom szempontjait, valamint a jövő nemzedékek és a környezet érdekeit is.

Egyáltalán nem magától értődő ezeknek a követelményeknek a teljesítése, ha az ember elsősorban termelési tényezőnek számít, és a globális gazdaság szabályai szerint a szabad piac törvényeinek van alávetve.

A gazdaságos eljárás mód eredeti jelentése, hogy minél kevesebb ráfordítással minél több eredményt igyekszünk elérni. Ehhez hozzátartozik a tartalékokkal és a forrásokkal való kíméletes, takarékos bánásmód, azokkal is, amelyeknek (még) nincs pénzben kifejezett értéke, mint például a tiszta levegő és a víz.

Ha a gazdasági sikerességet kizárólag a lehető legna-

gyobb nyereség elérésén mérik, ezek a szempontok nem jönnek számításba.

A piacgazdaságnak szociális és ökológiai keretfeltételekre van szüksége, hogy az életet szolgálja és hosszú távon sikeres legyen.

A gazdaság mechanizmusának különböző formái

(188) Piacgazdasági kritériumok érvényesülnek egyre inkább olyan gazdasági területeken is, amelyek szerveződését eddig nem a piac irányította. Így piacgazdasági kritériumok alapján értékelnek sok közérdekű vállalatot, jöhetnek olyan szolgáltatásokról is gondoskodniuk kell, amelyek nem piacképesek.

(189) Sok közhasznú jóléti intézménynek olyan nyereségorientált cégek konkurenciájával szemben kell helytállnia, amelyek számára nem elsőrendű feladat a szegényebb sorúsú ápolásra és segítségre szorulókat ellátása. Az, amiért piaci viszonyok között nem jár fizetség, a jóléti intézményekre és a háztartási szektorra marad – vagyis többnyire a fizetetlen női munkaerőre.

A GAZDASÁG TÖBB, MINT A PIAC

(190) Ahogy nem csak a pénzkereső tevékenység munka, a gazdaság is több annál, mint ami pénzben értékelhető és ami a piac kritériumai szerint szerveződik. Az olyan közintézmények esetében is beszélhetünk gazdasági teljesítményről, mint az iskolák, az egészségügyi és igazságügyi intézmények. A magánháztartások teljesítményeinek, a gyermeknevelésnek, a betegek és idősek ápolásának is van gazdasági értéke, akkor is, ha nem fizetik meg. A jóléti egyesületek vagy a kulturális kezdeményezések szociális szolgáltatásainak ugyancsak van gazdasági jelentősége. A gazdaság ezen közjóra orientált területei biztosítják a for-

mális gazdaság működésének feltételeit. Egyedül ezek a tevékenységek teszik lehetővé, hogy az élet méltósága és a jó ellátás elérhető legyen mindenki számára.

Megkönnyítik, gazdagíthatják az emberek életét a segítségnyújtás kölcsönösségen alapuló, nem pénzbeli formái, például az autósokat és az autóval nem rendelkező utazni vágyókat „összehozó” útitárs-közvetítés, vagy a cserekörrök, amelyekben különféle tárgyak cserélnek gazdát.

Piac és szociális kiegyenlítődség

(191) Ahol csak a piac törvényei érvényesülnek, egyenlőtlenségek alakulnak ki a jövedelmet, a vagyont és az esélyeket illetően. A politika feladata, hogy a mindenki számára hozzáférhető infrastruktúra, a kiegyenlítő adó- és szociálpolitika, valamint a munka és a gazdaság jogi szabályozása révén gondoskodjék arról, hogy minden ember igazságosan részesedjék a közösen létrehozott javakból és teljesítményekből, és emberhez méltó életet élhessen.

Az állam feladatai

(192) Az állam nem olyan vállalat, amelyet csupán piacgazdasági szempontok irányítanak. A politikának a közjó érdekeit kell szem előtt tartania. A valóságban a politikai döntések meghozatalánál gyakran egyedül a gazdasági hatékonyság kritériuma dönt.

Növekszik továbbá a konkurencia az államok között a gyártelepítésekért és a beruházásokért. A nemzetközi konszernek feltételeket szabnak gyáraik telepítésekor, és az állam szubvencionálni kényszerül ezeket a vállalatokat.

A más országokban bevezetett deregulációra hivatkozva a konszernek megpróbálnak nyomást gyakorolni a politikára és a közvéleményre, hogy elérjék a szociális és ökológiai célú korlátozások és védőintézkedések leépítését és a dereguláció végrehajtását.

Az államközösség esélyei

(193) Ha az Európai Unió államai összefognak, meg tudják akadályozni, hogy a gazdasági pozícióharcban kijátszósák őket egymás ellen. Koordinált adópolitikával gondoskodniuk kellene arról, hogy a feladataik finanszírozásához szükséges eszközök rendelkezésükre álljanak. Közös intézkedésekkel felszámolhatnák a konszernek adóparadicsomait.

Kutatás és fejlesztés

(194) Egyre inkább az Európai Unió közös feladatává válik az alap- és alkalmazott kutatás finanszírozása. Az ezzel összefüggő, az államok és gazdasági központok között zajló pozitív verseny minden országtól megfelelő beruházásokat igényel az egyetemek és kutatóintézetek fejlesztése érdekében, továbbá közös erőfeszítéseket az Európai Unió keretein belül. Folyamatos tudományos és technikai fejlesztés nélkül nem tud helytállni a globális versenyben sem az osztrák gazdaság, sem az Európai Unió gazdasága.

FELELŐSÉGTELJES GAZDÁLKODÁSI TEVÉKENYSÉG

Egyházi feladatok

- ▶ Az egyházak szorgalmazzák a dialógust a gazdasági etika kérdéséről, valamint tapasztalatcserét a gazdaság, a civil társadalom és a politika képviselőivel. Ebben a beszélgetésben megszólaltatják saját speciális tapasztalataikat is a nonprofit vállalkozásokkal és a szociális létesítményekkel kapcsolatban. (195)
- ▶ Az egyházak vállalják gazdasági felelősségüket, amely a helyi és a regionális gazdaság vérkeringésében hárul rájuk. Beszerzési és foglalkoztatáspolitikájukban a helyi és regionális adottságokból kiindulva tájékozódnak. (196)

- ▶ Saját intézményeikben az egyházak a lehetőségekhez mérten a méltányos kereskedelem (fair trade) útján beszerzett és környezetbarát termékeket használnak fel. (197)
- ▶ Saját gazdasági üzemeikben az egyházak környezetbarát és szociális alternatívák megvalósítására törekszenek. (198)
- ▶ Elárusítóhelyeiken az egyházak a saját és a harmadik világból származó termékek árusítását információkínálattal kívánják összekötni, amelyek témája többek között a korrekt kereskedelem és a környezetbarát mezőgazdaság. (199)
- ▶ Az egyházak támogatják a különböző csereköröket és más hasonló intézményeket helyiségeik rendelkezésre bocsátásával és szervezeti segítségnyújtással. (200)
- ▶ Az ausztriai keresztény egyházak és egyházi közösségek lehetőségeket keresnek arra, hogy vagyonukat főleg olyan pénzalapokba fektessék be, amelyek vállalkozásai tevékenységüket ellenőrizhetően a környezetjog, a társadalombiztosítási jog és az emberi jogok követelményeit figyelembe véve végzik. (201)
- ▶ Felhívjuk a keresztényeket is, hogy felelősséggel végezzék gazdasági tevékenységüket a saját munkaterületükön, és pénz-, illetve vagyombefektetéseiknél legyenek tekintettel az etikai szempontokra. (202)

Társadalmi feladatok

- ▶ Az egyházak a gazdaság olyan átfogó értelmezése mellett foglalnak állást, amely magában foglalja a gazdasági tevékenység különböző szintjeit, különösen a nonprofit szférát. Ez utóbbi számára a közpénzeket kezelő és a forrásokhoz közel álló ajánlattevőkhöz hasonlóan átlátható és korrekt keretfeltételeket követelnek. (203)
- ▶ Az egyházak felszólítják a politika felelőseit, hogy törekedjenek az EU-n belüli egységes szabályozásra, és közös erővel igyekezzenek megfékezni a gyártelepítésekért folyó káros versenyt, amely érinti az adókat, a szociális és ökológiai előírásokat. (204)
- ▶ Az egyházak elvárják az államtól, hogy megfelelő anyagi eszközöket bocsásson a kutatás és a fejlesztés céljaira. (205)
- ▶ Az egyházak igazságosabb adórendszer bevezetését szorgalmazzák, amelyben kisebbek a munkabért terhelő adók és járulékok, és ezeket az összegeket az állam más területekről vonja el. (206)
- ▶ Az egyházak síkraszállnak azért, hogy a gazdasági vállalkozások ismerjék fel társadalmi felelősségüket, például olyan módon, hogy kötelezőnek tekintik magukra nézve a vállalati társadalmi felelősségvállalást (Corporate Social Responsibility). (207)
- ▶ Az egyházak szorgalmazzák, hogy a gazdaságpolitikai döntések kritériuma közé tartozzék egy olyan mérleg elkészítése, amely a szociális helyzetet, a nemek közti viszony és a környezet helyzetét méri fel. (208)

SZOLIDARITÁS ÉS SZABADSÁG

(209) A szolidaritás és a közjó támogatása az állami politika feladata. Ott, ahol megváltoznak ennek a politikának a keretfeltételei, egyre gyakrabban az állam kivonulását követelik. Vonatkozik ez az olyan fontos kockázati tényezőkkel szembeni óvintézkedésekre, mint a betegség, öregség, munkanélküliség, amit a legtöbb európai országban a szolidaritás elve alapján szerveznek meg.

Az átalakulóban lévő jóléti állam

(210) Jóllehet általánosan elfogadott, hogy a jóléti állam intézményeit és a szociális biztonsági rendszereket újra és újra hozzá kell igazítani a társadalom fejlődéséhez, mégis riadalmat kelt, ha a változások nehezen értékelhetők, áttekinthetetlenek és megkérdőjelezni látszanak a biztonságot és az élet tervezhetőségét.

(211) Mely „közjavakat” kell az államnak biztosítani polgárai számára? Hogyan kell más EU-polgárok, különféle országokból származó külföldiek számára lehetővé tenni, hogy igazságosan részesülhessenek a jóléti állam szolgáltatásaiból? Hogyan kell az egészségügyi rendszert továbbfejleszteni, az idős emberek ápolását biztosítani? Olyan alapvető kérdések ezek, amelyeket a közeljövőben meg kell oldani, mert csak így kerülhetők el az egyenlőtlenség új formái, a szolidaritás összeomlása, és így őrizhetjük meg a társadalmi összetartást.

(212) Jóléti állam és szabadság, szolidaritás és individualitás nem kizárja, hanem feltételezi és kiegészíti egymást. A jóléti állam feltétele annak, hogy az olyan értékek, mint az individualitás és a szabadság, ne csak a jómódúak és a tehetősek kiváltságai legyenek, hanem minden ember sajátjának tudhassa ezeket.

Társadalmi gazdagság

(213) A szociális biztonság nem teszi szegényebbé a társadalmakat, hanem épp hogy a szociális összetartás lényeges eleme. A szociális beruházások gazdasági hatása is pozitív. Az iskolák és más művelődési intézmények jól kiépített rendszere magas képzettségi szintet tesz lehetővé. A mindenkire kiterjedő egészségbiztosítási rendszer, a jól működő infrastruktúra megteremti a sikeres gazdaság alapjait. A munkanélküliség és az időskor kockázati tényezőivel szembeni szolidáris óvintézkedések egy társadalom gazdagságának és jólétének indikátorai.

Ez a jólét – amelyből egyetlen csoport sincs kizárva, sőt az a célja, hogy minél többen a részesei legyenek – pozitív eleme az osztrák gazdasági térségnek, és az alapja egy olyan általános életminőségnek, amelynek megtartása fontos feladat.

Sikeresség és biztonság

(214) A társadalombiztosítás erejét a tagok és a járulékfizetők nagy száma és a szolidáris kiegyenlítés adja. Ausztriában a betegbiztosító intézetek a lakosság 99%-ának nyújtanak védelmet betegség esetén, és teszik lehetővé számukra minden megfelelő intézmény szolgáltatásainak igénybevételét. Hasonlóképpen valamilyen módon minden foglalkoztatott tagja egy, a szolidaritás elvén működő nyugdíjpénztárnak, amely időskorban biztosítja számukra a megélhetést.

A biztosítási intézetek a folyamatosan befizetett tagdíjakat nem utalják át bankoknak, nem fektetik őket pénzalapba, hanem egyenesen az érdekelt nyugdíjasokhoz juttatják el. Ez a rendszer évtizedek tapasztalata alapján lényegesen biztonságosabb, mint a magánbiztosítási rendszerek, amelyek a tőkepiactól és a tőzsdéktől függenek.

Folyamatos reformigény

(215) A megváltozott körülmények változtatásokat tesznek szükségessé: a várható élettartam növekedésével nő az idős emberek száma az aktív keresők számához viszonyítva, a tanulásra fordított idő megnövekedésével csökken a tényleges munkában töltött évek száma. Ez azt jelenti, hogy egy tagdíjbefizetési évre egyre több nyugdíjkifizetési év jut.

A szolidaritáson alapuló megoldást szem előtt tartva nem szabad a mindkét részről jogos igényekre hivatkozó fiatalokat és időseket egymás ellen kijátszani.

(216) Hogy a nyugdíjakat a jövőben is biztosítani lehessen, figyelembe véve a kereső tevékenységként végzett munkával kapcsolatos változásokat, különleges intézkedésekre van szükség. A munkaviszony folyamatosságát az úgynevezett „rugalmas munkaviszony” szaggatottá teheti, aminek következtében alacsonyak lesznek a nyugdíjak, a nyugdíjrendszer ugyanis az évtizedeken keresztül megszakítás nélkül fennálló munkaviszonyra és az ennek megfelelő rendszerességgel fizetett biztosítási díjak koncepciójára épül. A nők különösen nagy kockázatot viselnek, mert rájuk hárul a gyermeknevelés és ők végzik a fizetetlen munkákat, aligha tudják tehát teljesíteni azokat a feltételeket, amelyek egy megfelelő nyugdíjhoz szükségesek. Annak elkerülésére, hogy a nők jelentős részének, miután rosszul fizetett szakmában részmunkaidőben dolgoztak, idős korban szegénységben kelljen élniük, sürgősen meg kell teremteni az önálló női nyugdíj bevezetésének feltételeit.

(217) Az orvostudomány fejlődése és ezzel összefüggésben az idős emberek számának növekedése következtében az orvosi ellátás területén a jövőben a költségek emelkedése várható. Számolni kell az ápolásra szorulóknak számának növekedésével is.

Ahhoz, hogy a szükségletnek megfelelő mobil ápolói és gondozói szolgálatot ki lehessen építeni, hiányzik a szakképzett munkaerő, valamint a megfelelő anyagi ráfordítás a költségviselők részéről. Mind a kettőre szükség lesz azonban, ha elejét kívánjuk venni, hogy igazi válsághelyzet alakuljon ki a gondozásra szorulóknak ellátása területén.

(218) Az ápolási juttatás bevezetése igen fontos, de önmagában véve nem elegendő az ápolás aktuális problémáinak megoldására. A jövőben nemcsak több és jobb intézményes lehetőségre van szükség, hanem az ápolással foglalkozó családtagok fokozott segítésére és megfelelő támogatási ajánlatokra is.

Szolidaritáson alapuló finanszírozás

(219) A betegbiztosítás és a nyugdíjak finanszírozhatósága vagy finanszírozhatatlansága nagymértékben, ha nem is kizárólag, politikai akarat és a terhek kiegyensúlyozott elosztásának kérdése.

Ha a kockázatokat a finanszírozhatatlanságra hivatkozva az egyénre hárítják, és ezzel aránytalanul nagy terheket rónak a gyengébbekre, az veszélyezteti a szolidaritáson alapuló összetartást.

Ahhoz, hogy erre az egész kérdéskomplexumra a maga nagy kihívásaival ne csak rövidtávú, hanem tartós megoldásokat lehessen találni, valamennyi társadalmi erő kompetens összefogására van szükség.

A szegénység leküzdése

(220) A jól kiépített szociális háló ellenére mintegy 300 ezer ember él Ausztriában akut szegénységben. Hogy azok

számára is biztosított legyen a létfenntartáshoz szükséges jövedelem, akiknek nincs vagy nagyon alacsony a kimutatható keresete, és így nem jogosultak munkanélküli segélyre és nyugdíjra, be kell vezetni a minimális biztosítás intézményét.

Részesedés a közös javakból

(221) Jövedelemtől és származástól függetlenül minőségi szinten kell biztosítani mindenkinek a szociális szolgáltatásokat. A közjavak legitimitását és társadalmi elismertségét az adja meg, hogy mindenki hozzájárul a finanszírozásukhoz, és mindenki számára egyformán el is érhetők. Bennük nyernek konkrét politikai formát a szociális jogok, így a szociális biztonság, az egészség megőrzéséhez, a művelődéshez, a lakhatáshoz és a munkához való jog.

A közjavak és szolgáltatások az intézményesült szolidaritást fejezik ki.

Adók és járulékok

(222) Az adók teszik lehetővé, hogy az állam teljesítse feladatait. Az adómentességet egyrészt a gazdasági teljesítőképesség szempontjából kell vizsgálni, de nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy az milyen hatással van a munkahelyekre, az állami kiadásokra és az adóterhek megosztására a lakosságon belül.

(223) Nem mellékes, hogy kiket érint az, amikor az adómentesség folytán keletkezett hiányt máshol kell behajtani. Az orvosi szolgáltatások igénybevételénél ez a teher önrészesedés formájában aránytalan mértékben a betegek-re és rajtuk keresztül a családokra, valamint az idősebbekre hárul. A magasabb szociális járulékok mindenkit érintenek, de a béreket terhelik és a levonásokat növelik. A politika feladata, hogy az adók és járulékok megállapításánál ezeket az összefüggéseket figyelembe vegye.

A „karcsú állam” nem lehet öncél.

(224) A társadalmi elfogadhatóság vizsgálatával, ami kiterjed a nemek viszonyára gyakorolt hatásokra is, a törvények és költségvetési intézkedések hatását jobban és átláthatóbban lehetne megítélni. A széles körű, nyilvános vita ezenfelül hozzájárulhatna ahhoz, hogy a lakosság ne bizonytalanodjék el, és biztosítaná a törvényi szabályozások betarthatóságát.

A TÁRSADALMI ÖSSZETARTÁSÉRT

Egyházi feladatok

- ▶ Az egyházak síkraszállnak a jóléti állam olyan továbbfejlesztéséért, amely megfelel a mai kihívásoknak, és ezért széles körű vitát szorgalmaznak valamennyi társadalmi erő részvételével arról, hogyan lehet az alapvető szociálpolitikai biztonságot megteremteni mindenki számára. (225)
- ▶ Az egyházak mindenekelőtt a szegényekkel vállalnak szolidaritást, és különleges figyelemmel kísérik sorsukat. Mint a hátrányos helyzetűek szószólói, síkraszállnak értük és velük együtt. (226)
- ▶ A kitűzött célokat az egyházak különböző civil társadalmi csoportosulásokkal szövetségben kívánják megvalósítani, mint például a „Konferencia a szegénység ellen”. (227)
- ▶ Az egyházak önkéntes szociális szolgálat végzésére biztatják a fiatalokat, és szorgalmazzák a megfelelő keretfeltételek megteremtését. (228)
- ▶ Az egyházak személyi állományukat és anyagi eszközeiket igénybe véve támogatásban részesítik az olyan intézményeket, mint a *Caritas* és a *Diakonie*, hogy a szűkséget szenvedő embereken gyorsan és hatékonyan segíthessenek. (229)

Társadalmi feladatok

- ▶ Az egyházak kiállnak az aktív jóléti állam mellett, mert erre nélkülözhetetlenül szükség van az elszegényedés és kirekesztődés szociális kockázatának ellensúlyozására. (230)
- ▶ Az egyházak szorgalmazzák a társadalmi elfogadhatóság vizsgálatát annak felmérésére, hogy milyen hatásai lehetnek a törvényeknek a különböző társadalmi csoportokra, különösen a nőkre és a családokra. (231)
- ▶ Az egyházak támogatják az aktív keresők által befizetett hozzájáruláson alapuló nyugdíj-biztosítási rendszer olyan formában való továbbfejlesztését, amely erősíti a fiatalok és az idősebb nemzedék közötti szolidaritást. Továbbá külön időskori biztosítást kell bevezetni a nők számára. (232)
- ▶ Az egyházak szükségesnek tartják, hogy az állam gondoskodjék az ápolás és gondozás iránti növekvő szükséglet fedezésének anyagi és infrastrukturális feltételeiről: az ápolási juttatást emeljék a munka értékének megfelelő szintre, végezzék el a mobil gondozói és ápolói szolgálat, valamint a napközi otthonok és a hospice-szolgálat felértékelését és kiépítését. (233)
- ▶ Az egyházak követelik, hogy átfogó, minden részletre kiterjedő gondoskodásban részesüljenek azok, akik menedékjogot kérnek Ausztriában. (234)
- ▶ Az egyházak követelik, hogy mindenki számára hozzáférhető legyenek az olyan alapvető ellátási javak, mint a víz, az energia és a tömegközlekedés, továbbá az olyan közjavak, mint a művelődés és az egészség. (235)

BÉKE ÉS IGAZSÁGOSSÁG

ÓSZÖVETSÉG ³ Eljön a sok nép, és ezt mondják: Jöjjetek, menjünk föl az Úr hegyére, Jákób Istenének házához! Tanítson minket utaira, hogy az ő ösvényein járjunk. Mert a Sionról jön a tanítás, és az Úr igéje Jeruzsálemből. ⁴ **Ítéletet tart a nemzetek fölött... Nép a népre kardot nem emel, hadakozást többé nem tanul.** ⁵ Jákób háza, jöjjetek, járjunk az Úr világosságában! (Ézs 2,4)

ÚJSZÖVETSÉG ¹² Ti abban az időben Krisztus nélkül éltetek, Izráel közösségétől elkülönítve, és mint az ígélet szövetségein kívül álló idegenek, reménység nélkül és Isten nélkül éltetek a világban. ¹³ Most pedig Krisztus Jézusban ti, akik egykor „távol” voltatok, „közel” kerültetek a Krisztus vére által. ¹⁴ **Mert ő a mi békességünk... az ő testében lebontotta az elválasztó falat, az ellenségeskedést,** ¹⁵ miután a tételes parancsolatokból álló törvényt érvénytelenné tette, hogy békességet szerezve, a kettőt egy új emberré teremtse önmagában. (Ef 2,14)

A BÉKE – AJÁNDÉK ÉS FELADAT

(236) A kommunista vilárendszer 1989/90-es felbomlása óta drámai módon megváltozott a világ. Mint a politika és a társadalom minden szférája, az egyházak is választ keresnek az új és gyakran váratlan változásokra, amikor az egyre áttekinthetlenebb világban keresik a sokrétű politikai, gazdasági és szociális kihívások humánus megoldásának lehetőségeit.

(237) Sok ember számára követhetlenné váltak a döntési folyamatok társadalmunkban, kétségbe vonják a szervezetek és az intézmények megbízhatóságát és azt a reális lehetőséget, hogy valóban alakíthatják a politika és a gazdaság döntő folyamatait.

(238) A biztonság igénye és a béke iránti vágy szembe találja magát a biztonság és a szabadság, a jólét és a kockázat, az önérdek és a szolidaritás közötti feszültséggel. Gyakran azok a technológiák válnak új fenyegetések forrásává, amelyeknek a biztonságot kellene garantálniuk. A terrorizmus veszélyének elhárítására tett intézkedések kikezdehetik az alap- és szabadságjogokat.

A próféták üzenete

(239) A Biblia azt hangsúlyozza, hogy a politikai hatalomnak nem a katonai erő ad legitimitást, hanem az, hogy

milyen mértékben sikerül megvalósítania az igazságosságot. Már Izráel prófétái is hangsúlyozták igehirdetésükben a szoros összefüggést az igazságosság és a béke között.

(240) Az egyházak ezt a mondanivalót a „béke és igazságosság” formulában foglalták össze, amelyet az 1989-ben, Bázelen megrendezett első európai ökumenikus találkozó célkitűzései közé is bevettek („Igazságosság, béke, a teremtés megóvása”).

A második európai ökumenikus találkozó 1997-ben Grazban határozatot hozott egy közös dokumentum kidolgozásáról. A *Charta Oecumenicát* mint a „dialógusra és együttműködésre való közös elkötelezettség” dokumentumát 2001-ben fogadták el. Ebben az egyházak elkötelezik magukat, hogy síkraszállnak egy emberséges és szociális Európáért, az emberi jogokért és az olyan alapértékekért, mint a béke, az igazságosság, a szabadság, a tolerancia, a közügyekben való részvétel, a szolidaritás.

BÉKE EGY GLOBÁLIS VILÁGBAN

(241) A társadalmi változások felgyorsult folyamatai nagymértékű bizonytalanságot idéznek elő. Beláthatatlan, hogy hová vezet a fejlődés. A keresztény hit számára nem a *harci kocsik és lovak* (Zsolt 20,8) teremtik meg a biztonságot. A biztonság és a béke éltető eleme a megalapozott bizalom, a megbízható kapcsolatok és az a meggyőződés, hogy lehetséges igazságban élni, szegénység és nélkülözés nélkül.

(242) A személyes találkozás, a dialógus, a mássághoz való konstruktív viszonyulás, az integratív nyelviségre való törekvés, a békére való nevelés, a közvetítés az ellentétes fel fogások között – mindez segíthet a lehetséges konfliktusok megelőzésében és pozitív módon történő rendezésében.

Békét teremteni és békét biztosítani

(243) A béke iránti vágy önmagában nem teremt békés világot. A célkitűzéseiket illetően az egyházak egységben vannak, de különbözőképpen ítélik meg és választják meg azokat az utakat és módokat, amelyek a békéhez vezethetnek. Ezek az erőszakmentesség és a katonai erőszak alkalmazásának jogosságát érintő kérdések. Milyen feltételek között megengedett, sőt szükséges a katonai erőszak mint végső eszköz alkalmazása a keresztények számára? Vagy arra szólítja fel Jézus Krisztus evangéliuma az egyházakat, hogy kivétel nélkül, minden esetben utasítsák el a katonai erőszak szellemét, logikáját és gyakorlatát? Mit jelent az, hogy az utóbbi években a háború ismét a politika eszközüvé válik?

Míg egyesek számára az evangélium csupán az erőszakmentes fellépést legitimálja, vagy legalábbis ez valósítja meg következetesen azt, amit Jézus hirdetett, mások abból indulnak ki, hogy az önvédelem és a másoknak szükséghelyzetben nyújtott segítség joga és kötelessége végső eszközként bizonyos fokú erőszak alkalmazását is indokoltá teszi. Nem ellentmondást látnak benne az evangéliummal szemben, hanem a felebaráti szeretet parancsának teljesítését.

(244) A keresztény katonák erre az álláspontra alapozzák tevékenységüket. Hangsúlyozzák, hogy katonai beavatkozásra csak olyan szigorú etikai feltételek megléte mellett kerülhet sor, amelyek összhangban vannak a keresztény etikával, az érvényben lévő nemzetközi joggal és a kialakulóban lévő nemzetközi jogelvekkel.

Ez a helyzet mindenekelőtt olyankor áll elő, amikor a katonák az ENSZ megbízásából és a civil szervezetekkel való szoros együttműködésben, háborús övezetekben kerülnek bevetésre, a béke és a stabilitás biztosítására.

A béke biztosításáról és a katonai erő legitim bevetéséről szóló vitát a körülmények alakulásának megfelelően folytatni kell, mind az egyházakon belül, mind a különböző egyházak között.

Az erőszak legyőzése

(245) A világ bizonyos térségeiben a vallás jegyében zajlanak a háborúk és a konfliktusok. Az aktuális terrorizmusveszélyt is túl gyorsan szokták vallási ellentétekkel összefüggésbe hozni. Egyes vallási színezetű politikai mozgalmak olyan állammodellek megvalósítására törekcszenek, amelyek ellentmondanak a modern európai gondolkodásnak. A vallásnak és a vallásos érzéseknek a politikai hatalom céljaira való felhasználása mindenekelőtt ott sikeres, ahol a gazdasági ínség, az elnyomás, a műveltség és az információ hiánya megfosztja az embereket életük jobbra fordulásának reményétől.

Az elmúlt években heves viták zajlottak ezekről a kérdésekről az egyházakon és a politikai mozgalmakon belül.

Dieter Fercher: Ház a kertben, 2000.

A vitákat a világ különböző térségeiben lezajlott, helyenként népiirtással felérő borzalmas etnikai tisztogatások váltották ki. A keresztények számára magától értődő a mindenkor hitbeli döntés tisztelete. Ezért a béke biztosítására irányuló törekvésekben sokkal több az, ami összekapcsolja, mint ami elválasztja őket.

Az általános béke

(246) A „béke és igazságosság”, vagyis az általános és átfogó értelemben vett béke és biztonság fogalma határozza meg a keresztények minden állásfoglalását ezekben a kérdésekben. A „béke és igazságosság” igényes víziója nem kevesebbre irányul, mint arra, hogy az emberek, az etnikai és vallási közösségek, a népek és az országok közötti kapcsolatok minden ember méltóságának elismerésére, az emberi jogok tiszteletére, a tartós politikai, szociális és gazdasági fejlődésre épüljenek, a természetes életfeltételek megőrzésével és a jövő nemzedékek iránti felelősséggel.

(247) A világ egyes részein, különösen Afrikában, újfajta háborúk vannak elterjedőben, amelyek elsősorban a civil lakosság ellen irányulnak. Ezeknek a háborúknak a hátterében mindenekelőtt a nyersanyagokkal való üzletelés áll, amelyek megszerzése céljából fegyverrel támogatják az önjelölt hadurakat. A munkanélküli fiatalok és gyerekek bevetése a harcokban, akiknek tanulásra, művelődésre semmi esélyük, valamint a kormányok gyengesége olyan anarchiához vezet, amely évtizedekre reménytelenné tesz minden fejlődést.

Megelőző cselekvés

(248) Az erőszakmentes megoldásokra való törekvés, a preventív cselekvés lehetőségeinek számbavétele azt a célt szolgálja, hogy a konfliktusok lehetőleg már a kezdet kezdetén megoldást nyerjenek. Így például politikai és jogi intézkedések gátat vethetnek a konfliktusok eszkalálódá-

sának. Ahol az erőszak forrása a rossz társadalmi és gazdasági helyzet, csak az átfogó társadalmi fejlődés jelenthet megoldást.

(249) Minden, amit a keresztény egyházak mondanak és tesznek a béke érdekében, abban a kérdésben csúcsonyul ki, hogy milyen eredménnyel jár fellépésük a társadalom hátrányos helyzetű és leggyengébb csoportjaira nézve. A világ sok részén ezek idegenek, menekültek, bevándorlók és etnikai kisebbségek – nagyon gyakran nők, gyerekek és idősek emberek.

Az egyéni és társadalmi elkötelezettség széles területe nyílik meg itt a keresztények számára.

A MINDENRE KITERJEDŐ BÉKÉÉRT

Egyházi feladatok

- ▶ Az egyházak a béke és az erőszakmentesség lelkiültének terjesztésére törekednek. (250)
- ▶ Az egyházak hozzá kívánnak járulni ahhoz, hogy az erőszak bármely formája a minimálisra csökkenjen, ezt a tevékenységüket elsősorban az erőszak leküzdésének ökumenikus évtizedének (2001–2010) és az ENSZ-nek „A világ gyermekei javára meghirdetett, az erőszakmentesség és a béke kultúrájának előmozdítását célzó nemzetközi évtized” című kezdeményezésének keretein belül kívánják kifejteni. (251)
- ▶ A keresztények nyilvánosan síkraszállnak azon kezdeményezésekért, amelyek célja a béke előmozdítása és a háború megakadályozása. Ilyen a taposóaknák elleni kampány, a tiltakozás a tömegpusztító fegyverek gyártása, terjesztése és alkalmazása ellen, a gyermekkorú katonák harci bevetése és a nőkkal szembeni erőszak mint

háborús fegyver ellen. Támogatják az emlékezés és a békéltetés szolgálatát. (252)

▶ Az egyházak megvallják saját bűnös magatartásukat, és hozzá kívánnak járulni az általánosan elterjedt kollektív feledékenység legyőzéséhez, valamint a történelem során elszenvedett megaláztatások és igazságtalanságok őszinte tisztázásához. (253)

▶ Az egyházak időt és helyet biztosítanak a traumák feldolgozása és a sebek begyógyítása folyamatának. Részt vállalnak a konfliktusok nemeknek megfelelő utógondozásában, hogy a sérelmet szenvedett emberekben keسرű tapasztalataik ellenére újra bizalom ébredjen. (254)

▶ Az egyházak készek arra, hogy vallási, etnikai és politikai félelmek nélkül minden békére törekvő emberrel együtt dolgozzanak – főleg a háború sújtotta területeken. (255)

KÖZÖS FÁRADOZÁS A BÉKÉÉRT

Társadalmi feladatok

▶ Az egyházak síkraszállnak a demokrácia műhelyeinek és a konfliktuskezelés konstruktív kultúrájának támogatásáért, hogy lehetővé tegyék a béke kérdéseiről folytatott széles körű társadalompolitikai párbeszédet. (256)

▶ Az egyházak felszólítják az osztrák szövetségi kormányt, hogy lépjen fel a megbékélésért végzett civil munka erősítése érdekében. A béke szolgálatát, akár más projekteket, az egyházakkal és más nem kormányzati szervezetekkel közösen kell kialakítani, valamint nemzetközileg nyitottá kell tenni. (257)

- ▶ Az egyházak síkraszállnak a leszerelésért és a korrekt nemzetközi kapcsolatokért, mindenekelőtt gazdasági síkon, és felszólítják Ausztria, az EU-államok és a világ valamennyi országának kormányát, hogy drasztikusan csökkentsék a fegyverkezési célokra fordított kiadásokat. (258)
- ▶ Az egyházak felszólítják Ausztriát mint az EU semleges tagállamát, hogy olyan kül- és biztonságpolitikára törekedjék, amely világosan megfogalmazott etikai és nemzetközi jogi alapokon nyugszik. (259)
- ▶ Az egyházak szükségesnek tartják, hogy nagyobb szerephez jusson az ENSZ a nemzetközi békepolitikában és az egész világra kiterjedő válságkezelésben. Az ENSZ-nek van a legtöbb nemzetközi jogi legitimitációja arra, hogy intézkedéseket tegyen a béke megvalósítására és rendezze a nagy nemzetközi válságokat – végső esetben katonai erő bevetésével. Az ilyen eseteket azonban gondosan meg kell vizsgálni, és csak a nemzetközi jog szerint, az ENSZ vezetésével szabad határozatot hozni és azt végrehajtani. (260)

IGAZSÁGOSSÁG VILÁGSZERTE

ÓSZÖVETSÉG ¹ Isten! Add törvényeidet a királynak, és igazságodat a király fiának, ² hogy igazságosan ítélje népedet, és törvényesen a nyomorultakat. ³ Teremjenek a hegyek békét a népnek, és a halmok igazságot! ⁴ Szolgáltatson igazságot a nép nyomorultjainak, segítse meg a szegényeket, de tiporja el az elnyomókat! (Zsolt 72,3–4)

ÚJSZÖVETSÉG ¹ Történt egyszer, hogy valahol imádkozott, és mikor befejezte, így szólt hozzá egyik tanítványa: Uram, taníts minket imádkozni, mint ahogy János is tanította a tanítványait. ² Ő pedig ezt mondta nekik: Amikor imádkoztok, ezt mondjátok: **Atyánk, szenteltessék meg a te neved. Jöjjön el a te országod.** ³ A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk naponként. ⁴ És bocsásd meg a mi bűneinket, mert mi is megbocsátunk minden ellenünk vétkezőnek. (Lk 11,2)

GLOBALIZÁCIÓ ÉS SZEGÉNYSÉG

(261) A gazdaság, a tudomány és a technológia globalizációs folyamatai következtében az elmúlt évtizedekben a világ összezsugorodott. Ám a termelési folyamatok világméretű felosztása és a szolgáltatásoknak az egész világot átfogó kínálata nem jelenti egyben az igazságosság és a teremtésért való felelősség globalizációját is.

A földrészek és államok közötti egyenlőtlenség nagyobb lett, akárcsak az egyes országokon belüli népcsoportok között. Míg a világ lakossága egyhatodának igen magas az életszínvonala, a Föld lakóinak fele még mindig az alapszükségletek kielégítéséért küzd.

Fokozódó egyenlőtlenség

(262) A harmadik évezred kezdetén a világ lakosságának húsz százaléka éli fel a megtermelt javaknak mintegy háromnegyedét. A népesség kétharmadának kevesebb mint napi két euróból kell megélnie.

Nincs egyenlőség a nemek között sem. Míg a munka terhe főként a nőkre hárul, alacsonyabb a jövedelmük, és többnyire vagyonuk sincs.

A szegények száma mindenekelőtt ott növekedett meg, ahol a háború az infrastruktúrát és a mezőgazdaságot, ezzel a lakosság megélhetésének alapjait tönkretette. Ráadásul gyakran mindez a nyersanyagokért vagy a nyersanyagok feletti ellenőrzés megszerzéséért folyik.

Néhány egykori közép- és kelet-európai kommunista országban is megnövekedett a szegénység, miközben egyesek aránytalanul meggazdagodtak. Az elmúlt évek gazdasági válsága Ázsiában és Latin-Amerikában – mindenekelőtt a liberalizált pénzpiacok összeomlásának következtében – sok embert szegénységbe taszított.

A GLOBALIZÁCIÓNAK SZOCIÁLIS SZEMPONTOKRA VAN SZÜKSÉGE

(263) A gazdasági globalizáció a határok megnyitását jelenti az áruk és a szolgáltatások előtt, továbbá a köztulajdon privatizálását és versenyt. A szociális és környezetvédelmi megfontolásoknak nem jut komoly szerep.

A gazdaság teljes körű értelmezése magában foglalja a Föld energiaforrásainak fenntartható felhasználását ugyanúgy, mint az igazságos elosztásra való törekvést és az igazságos cserefeltételeket a déli országok termékeire vonatkozóan.

(264) A Dél szegény országai továbbra is túlnyomórészt a nyersanyagexportra vannak utalva, és termékeikért a világpiaci árak csökkenése miatt egyre kevesebb pénzt kapnak. A kereskedelmi korlátok megszűnése mindenekelőtt az ipari államoknak jelent előnyt. Technikai fölényük és az élelmiszerekre adott exportszubszenciák új piacokat nyitnak meg előttük, míg a fejlődő és a „küszöbországok” a legjobb termékeiket sem tudják exportálni, és azt a lehetőséget is elveszítik, hogy kapacitásukat a saját országukban hasznosítsák. Ehhez járul még, hogy a pénzpiacok gyors megnyitása számos átalakulóban lévő és fejlődő országban súlyos gazdasági és társadalmi válsághoz vezetett.

Adósságkezelés és a szegénység elleni harc

(265) A Kereskedelmi Világszervezet (WTO), a Nemzetközi Valutaalap (IMF) és a Világbank fontos szerepet játszik a globalizációban. Jóllehet a szegénység elleni harc jelentős helyet foglal el ezen szervezetek célkitűzései között, konkrét intézkedéseikkel nemritkán az ellenkező irányba hatnak.

Hogy megkapják a szükséges kölcsönöket, a szegény országoknak olyan intézkedéseket kell hozniuk, amelyekkel messzemenően alkalmazkodnak a kibocsátók támasztotta feltételekhez, és ez a kereskedelmi és pénzügyi szabályozások liberalizálását vonja maga után. Ezek a programok kevésbé vannak tekintettel az országok sajátosságaira és az emberek alapvető szükségleteire. Az állam visszavonulásának szorgalmazása, a közjavak, mint például a víz, a betegbiztosítás vagy az iskolák privatizálása, valamint a szigorú költségvetési intézkedések a szociális rendszer összeomlását eredményezik.

(266) A méltányos adósságkezelésnek különböző érdekeket kell figyelembe vennie, és ez nem történhet a szegények rovására. Így maguknak az érdekelt országoknak és ezek civil társadalmi csoportjainak is kellő súllyal részt kell venniük a megfelelő intézkedések és programok kidolgozásában.

Amennyiben a WTO általános kereskedelmi és szolgáltatási egyezményének (GATS) érvénybe lépésével az oktatásban és az egészségügyi ellátásban való részesedés, valamint az élelemmel és vízzel való ellátottság széles körben a vásárlóerő függvényévé válnék, ez veszélyeztetné az egész világon a mindenkit megillető alapellátáshoz való elemi jogot.

A nemzetközi szervezetek kiépítése

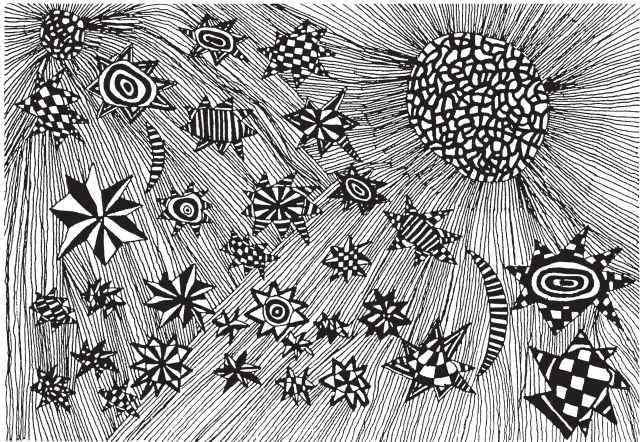
(267) Egyre meghatározóbb lesz a nagyobb, különösen a nemzetközi vállalatok szerepe. Globális kiterjedésű hatalmukat ugyanakkor nem ellensúlyozza megfelelő ellenőrzés.

A multilaterális szerződésekről való döntésekre gyakran a már összehangolt egyezmények figyelembevétele, illetve a velük való egyeztetés nélkül kerül sor. Tartalmi ellentmondások esetén inkább azokat az egyezményeket változtatják meg, amelyekre konkrét szankciók vannak kilátásba helyezve, mintsem a nemzetközi szerződésekben megfogalmazott szándéknyilatkozatokat.

Fontos lépés a nemzetközi intézmények irányító- és döntéshozó struktúráinak átalakítása. Ha bővülne az ENSZ különböző szerveinek hatásköre olyan más nemzetközi szervezetekkel szemben, mint a WTO, az IWF és a Világbank, az lényegesen hozzájárulhatna az igazságossághoz.

Elkötelezettség a fejlesztésért

(268) Ausztria részesedése a fejlesztés érdekében világszerte végzett közös munkában évek óta az Európai Unió

Dieter Fercher: Nap, hold és csillagok, 1999.

országainak átlaga alatt van. Ez azt jelenti, hogy a nemzetközi intézmények javára történő kifizetések és a harmadik világból, valamint az átalakuló országokból érkező diákokra szánt ráfordítások után nem sok lehetőség marad az ezekben az országokban végzett projekt- és programmunkára.

A fejlesztés érdekében végzett közös munka konkrét feladatai messzemenően a nem állami szervezetek elkötelezett tevékenységére hárulnak, habár gyakran kapnak támogatást közpénzekből is.

(269) Az egyházi szervezetek sok déli országban vállalnak munkát, és egyre inkább Kelet-Európa átalakuló országai-ban is.

Az egyházi projektek és programok megvalósítása mindig a helyi civil és egyházi szervezetekkel közösen végzett munkában történik, hogy ilyen módon a lehető legjobb feltételek jöjjenek létre a helyzet tartós javulása érdekében.

Ausztriában az egyházak fontos közvetítői a bolygónk szegény országaiban és régióiban élő emberek helyzetéről és sorsáról szóló információknak. Sok gyülekezet és egyházi közösség, parókia és csoport támogatja a fejlesztési és missziói munka konkrét projektjeit a partnerség keretei között a harmadik világ gyülekezeteivel.

Világméretű együttműködés

(270) Figyelembe véve az Egyesült Nemzetek Szervezete 2000-ben megrendezett millenniumi csúcskonferenciájának zárónyilatkozatát, amely szerint 2015-ig felére kell csökkenteni az abszolút szegénységben élők számát, szükséges, hogy megváltozzék a gazdag országok gondolkodásmódja és valamennyi állami intézmény és nem állami szervezet hozzáállása a kérdéshez.

A szegények helyzetének tartós javulása olyan fejlesztési politikát igényel, amely a szociális és ökológiai szempontból folyamatos gazdasági növekedésre irányul. A szegény

országok sürgetően szükséges adósságrendezése mellett elengedhetetlen a természeti források, mint például a mezőgazdaságilag hasznosítható földterület újraelosztása. Az olyan szociális alapszolgáltatások, mint az ivóvízellátás, a művelődés és az orvosi ellátás biztosításának abszolút prioritása van, ha a cél az életkörülmények tartós javulása.

(271) A gazdag ipari államok életstílusát nem veheti át a világ egész népessége. Sok keresztény tudatában van ennek, és arra töreksenek, hogy mindennapi életükben és fogyasztási gyakorlatukban egy szociális és ökológiai szempontból fenntartható gazdálkodás kritériumait érvényesítsék.

Egyházak az „egy világban”

(272) A keresztény egyházak számára az ember és a természet kizsákmányolásával járó, korlátok nélküli gazdasági növekedés összeegyeztethetetlen az „oikoumené víziójával”, az „egy világgal”. A fokozódó jogtalanság és az életlehetőségek elpusztítása ellentétben áll az evangélium felszabadító üzenetével, amelynek hirdetése kezdettől fogva elválaszthatatlan volt a szegények és szükségét szenvedők melletti elkötelezettségtől.

Ahhoz, hogy az egész világon megvalósuljon az igazságosság, olyan összehangolt kereskedelmi, pénzügyi és szociálpolitika szükséges, amely elsőbbséget biztosít a fenntartható fejlődésnek és a szegénység felszámolásának.

(273) A keresztény egyházak több emberi jogi szervezettel közösen síkraszállnak a jogok globalizálódásáért: az általános emberi jogokat, a szociális, politikai és gazdasági jogokat, valamint a specifikusan női jogokat világszerte el kell ismerni és érvényesíteni kell.

AZ IGAZSÁGOSSÁGÉRT VILÁGSZERTE

Egyházi feladatok

- ▶ Felhívjuk az egyházakat, hogy az eddigieknél több anyagi eszközt fordítsanak a nemzetközi politika kérdéseivel kapcsolatos tudatosság kialakítására, és több forrást biztosítsanak a nemzetközi folyamatok együttes alakítására. (274)
- ▶ Az ausztriai keresztény egyházak fokozatosan emelik a fejlesztési segélyre és a misszióra fordított kiadásokat egy kötelező érvényű tervezeten keresztül. Az Egyházak Világtanácsa egy munkacsoportot szervez, amelynek feladata, hogy összehangolja a célokat és ezek időbeli ütemezését. (275)
- ▶ A keresztény egyházak felhívják tagjaik figyelmét a globális folyamatokra, és kérik őket, hogy legyenek részesei a rájuk vonatkozó kezdeményezéseknek. (276)
- ▶ A keresztény egyházak lehetőségeikhez mérten támogatják a nemzetközi intézményben zajló reformfolyamatokat és az ENSZ feladatainak újragondolását. (277)
- ▶ Az egyházak síkraszállnak a nemzetközi szintű demokratizálódásért, amely erősíti a gazdaságilag hátrányos helyzetű országokat, és a különböző nem kormányzati szervezeteket is bevonja a döntési folyamatokba. (278)

AZ IGAZSÁGOSSÁG FELTÉTELEIÉRT

Társadalmi feladatok

- ▶ Az egyházak elvárják, hogy az osztrák szövetségi kormány, a tartományok és a települési önkormányzatok dolgozzanak ki egy kötelező erejű, fokozatosan érvény-

be lépő tervet a fejlesztési együttműködés támogatására fordított összeg emeléséről, hogy ez az összeg minél előbb elérje a bruttó nemzeti össztermék 0,7%-át. (279)

▶ Az egyházak felszólítják a kormányt, hogy a fejlesztési együttműködést segítő adományokat megfelelő intézkedésekkel támogassa, mindenekelőtt azzal, hogy az erre fordított összegeket le lehessen vonni az adóból. (280)

▶ Az egyházak a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) szerződéseinek a környezetvédelem és a szociális összeegyeztethetőség szempontjából való felülvizsgálatát szorgalmazzák, különös tekintettel a nők helyzetére gyakorolt hatásukra. (281)

▶ Az egyházak felkérlik a kormányokat, legyenek figyelemmel arra, hogy az adósságkezelő programoknál az adós országok és ezek civil társadalmi csoportjai a szükséges intézkedések kidolgozásánál megfelelően legyenek képviselve. (282)

▶ Az egyházak elvárják a politikától, hogy megfelelő intézkedések segítségével, például az ún. Tobin-adó bevezetésével mozdítsa elő a pénzügyi piacok szabályozását. (283)

▶ Az egyházak elvárják a kormánytól, hogy lépjen fel az ENSZ és annak különféle, részben autonóm működésű intézményeinek erősítése, valamint a világszervezet adminisztratív, szervezeti és intézményi reformja érdekében, ami az ENSZ költségvetésének új alapokra helyezését is magában foglalja. (284)

A JÖVŐ ÍGÉRETÉT HORDOZÓ JELEN: FELELŐSSÉG A TEREMTÉSBEN

ÓSZÖVETSÉG ⁸ Ezt mondta nekem: Ez a víz a keleti vidék felé tart, a pusztán folyik keresztül, és a tengerbe ömlik, a sóssá vált tengerbe, és meggyógyul tőle a víz. ⁹ Élni fog benne mindenféle élőlény, ami csak nyüzsög; ahová csak eljut a patak, igen sok hal lesz. Eljut oda ez a víz, és meggyógyul. Élni fog benne minden, ahová csak eljut a patak. (Ez 47,9)

ÚJSZÖVETSÉG ²⁰ A teremtett világ ugyanis a hiábavalóságnak vetetett alá, nem önszántából, hanem az által, aki alávetette, mégpedig azzal a reménységgel, ²¹ hogy a teremtett világ maga is meg fog szabadulni a romlandóság szolgaságából Isten gyermekeinek dicsőséges szabadságára. ²² Hiszen tudjuk, hogy az egész teremtett világ együtt sóhajtozik és együtt vajúdik mind ez ideig. ²³ De nemcsak ez a világ, hanem még azok is, akik a Lélek első zengését kapták, mi magunk is sóhajtozunk magunkban, (Róm 8,21)

A FENNTARTHATÓSÁG IGAZSÁGOSSÁG KÉRDÉSE

(285) A természet gazdagságának és szépségének élménye, de azok a tapasztalatok is, hogy milyen következményekkel jár a természet kizsákmányolása és pusztítása, tudatosítja bennünk, emberekben a teremtésért való felelősségünket. A teremtett világ ránk, emberekre van bízva. Az ember – akit Isten a saját képére teremtett, mégis a teremtés része – nem ura, hanem sáfára és szolgája a teremtett világnak. Felelőssége azt a feladatot rója rá, hogy óvja és védje a teremtést az eljövendő nemzedékek számára is.

(286) Ez a felelősség a gazdaság és a társadalom alakításában jut kifejezésre. Az a társadalom, amelyben jogtalanság és szegénység uralkodik, az olyan gazdálkodásmód, amely a Föld javait a maga céljaira használja fel és nincs tekintettel az eljövendő nemzedékekre, mélységesen igazságtalan. Ezeknek a tapasztalatoknak sokrétű átértékelési folyamatot kell elindítaniuk a politikában, a gazdaságban, a tudományban és az egyházakban.

Az élet alapjainak megkárosítása

(287) A fogyasztás és a termelés világméretű volumene ma már túl van azon, amit a Föld ökológiailag el tud viselni. Ez azt jelenti, hogy az emberiség már most bolygónk természeti tőkéjének jelentős mennyiségét felhasználta. Az üvegházhatás világszerte erősödik – Ausztriában is –, a

csökkentésére vállalt kötelezettség ellenére. A következmények: az emberi egészséget fenyegető veszélyek, környezeti károk, állat- és növényfajok kipusztulása. Egyre nehezebb tiszta vízhez jutni. Az erdők elpusztítása és a klímaváltozások természeti katasztrófákat, szárazságot és árvizeket okoznak világszerte.

(288) Az ok a világszerte fokozódó energiafogyasztás, nem utolsósorban a közlekedés gyorsan növekvő energiaigénye. A következményeket csak kis részben viselik a károk okozói. A felelősök javarészt az ipari államok, amelyek ilyen módon a Dél és a jövő nemzedékek rovására élnek.

A FENNTARTHATÓSÁG ELVE

(289) A fenntarthatóság erőfeszítést jelent az igazságos életfeltételekért és a kíméletes bánásmódért a természettel, tekintettel a jövőre. Ha a fenntarthatóságot általános elvként akarjuk alkalmazni, akkor a gazdasági tevékenység új koncepcióit kell kifejleszteni.

Életminőség a mennyiség helyett

(290) Az uralkodó gazdasági koncepciók nem tesznek különbséget a „növekedést” létrehozó tényezők között. Pozitívan értékelnek olyan gazdasági tevékenységeket is, amelyek ártalmasak a környezetre. A fenntarthatóság ezzel szemben olyan növekedési koncepciót tart szem előtt, amely kíméli a Föld tartalékait, és megőrzi azokat a jövő nemzedékek számára. A termelés és a fogyasztás csupán mennyiségi fokozásával szemben az életminőség kérdése kerül előtérbe.

(291) Mivel a vásárlóerővel rendelkező emberek igényei, főleg az északi országokban, már most meghaladják a Föld tartalékait, nem reális az az elképzelés, hogy a mai nyugati életszínvonalon valósuljon meg az egész világra kiterje-

dó igazságos elosztás. Ezért olyan gazdálkodásmódra irányuló koncepciókra és intézkedésekre van szükség, amely biztosítja minden ember alapvető szükségleteinek kielégítését. A jólétben élő emberek és országok számára így fogalmazódik meg a kérdés: Mennyivel elégszünk meg? Hogyan termeljük meg azt, amire szükségünk van, lehetőleg a környezetet és a Föld tartalékait kímélő módon?

Fenntartható politika

(292) Egy újfajta szemlélet kialakításához határozott intézkedésekre van szükség: magasabb energiahatékonyságra, a megújuló energiaforrásokra történő átállásra, a fogyasztás részleges visszafogására, korrekt kereskedelemre, olyan piaci árakra, amelyek az ökológiai ráfordítást is magukban foglalják, a szállítás átgondolt megszervezésére, a tömegközlekedés elsőbbségére, valamint környezetvédelmi adóreformra. Fontos szerep jut ebben az egyes országok kormányai mellett az ENSZ-nek is.

A nemzetközi szerződéseket is felül kell vizsgálni a fenntarthatóság szempontjából, és ennek megfelelően kell őket értékelni. Földünk legértékesebb kincsei közé tartozik az élővilág sokszínűsége, azok a növény- és állatfajok, amelyek már ma is emberi táplálékul és gyógyszerek alapanyagául szolgálnak, és sok más élőlény, amelyek még nyitott lehetőségeket rejtenek magukban. A Kereskedelmi Világszervezetnek (WTO) a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonzatairól szóló egyezménye (TRIPS) veszélyeztetheti az életfontosságú forrásokhoz való hozzájutást. Sürgősen lépéseket kell tenni azoknak a negatív következményeknek a megakadályozására, amelyeket ez a szerződés jelent a biológiai sokszínűségre nézve, hogy elkerülhető legyen a jövőbeli életfeltételek súlyos és tartós veszélyeztetettsége.

(293) Az ENSZ tagállamai arra kötelezték magukat 2000-ben, hogy 2015-ig felére csökkentsék a szegénységet, és politikájukban érvényt szereznek a fenntarthatóság elvé-

nek, amihez még komoly erőfeszítésekre van szükség. Ezen túlmenően olyan további intézkedésekre van szükség, amelyek hatékonyabbá teszik a környezetvédelemre és az emberi jogokra vonatkozó nemzetközi szerződéseket.

(294) A fenntarthatóság elvének érvényesülése a politikában a rövid távú stratégiákról a közép- és hosszú távú stratégiákra való áttérést jelenti. Ez konszenzust igényel az egész társadalom részéről, amely az elkötelezett csoportok és mozgalmak fokozódó érzékenységére épülhet.

A vállalatok mint a folyamat fontos szereplői

(295) A vállalatok jelentős társadalmi szerepet töltenek be, nemzetközi szinten különösen. Ha készek arra, hogy szociális és ökológiai felelősségüket tudomásul vegyék és elvéként beépítsék a stratégiájukba, az fontos jelzés a fenntartható fejlődés irányába.

A vállalatok ilyen jellegű szándékainak sikerére nézve döntő az érintett érdekcsoportok bekapcsolódása a folyamatba, az átláthatóság és a független ellenőrzés megvalósítása.

A fogyasztók felelőssége

(296) Személyes fogyasztói döntéseinkkel és életstílusunkkal nap mint nap magunk is alakítjuk a világot, befolyással vagyunk arra, hogy milyen mértékben károsítjuk vagy óvjuk környezetünket. Egyszerűbb életstílussal és fogyasztói magatartásunk megváltoztatásával hozzájárulhatunk Földünk javainak igazságosabb elosztásához.

A tudatosság kialakítása és a politikai elkötelezettség által felébreszthető a közvéleményben a készség arra, hogy a gazdaság és a társadalom keretfeltételeit ökológiai és ezáltal fenntartható módon változtassa meg.

Az egyházak kezdeményezései

(297) Az egyházak példamutató kezdeményezéseket tudnak felmutatni a fenntartható gazdálkodásra: a megújuló

energia alkalmazásától egészen a biogazdaságig a kolostori közösségekben. Sok egyházi intézményben magától értődő a méltányos kereskedelembe előállított és forgalmazott termékek fogyasztása. Ahhoz, hogy ezek a kezdeményezések elterjedjenek, kötelező érvényű célokra és akcióprogramokra van szükség, amelyeknek az egyházközségek és egyházi intézmények költségvetéseiben és működési jelentéseiben is tükröződniük kell.

A tudatosság kialakulásához konkrét ösztönzés szeptember elseje, amelyet már most több egyházban a teremtésért viselt felelősség napjaként ünnepelek meg.

A FENNTARTHATÓSÁG MEGVALÓSÍTÁSA AZ EGYHÁZAKBAN ÉS A GYÜLEKEZETEKBEN

Az egyházak feladatai

- ▶ Az egyházak ápolni kívánják a teremtés spiritualitását, és bele kívánják foglalni azt imádságaikba és liturgiájukba. (298)
- ▶ A teremtés iránti felelősség témájának a hitoktatásban és az egyházak egyéb oktatási munkájában szilárd alkotóelemmé kell válnia. (299)
- ▶ Az egyházak fizetett munkaidőt bocsátanak a környezetvédelmi munka rendelkezésére. Különböző energiamérlegek rendelkezésre bocsátásával számvetést kívánnak készíteni a maguk és a társadalom számára. (300)
- ▶ Az egyházközségek, egyházi közösségek és egyházi fenntartású üzemek ügyelnek a fenntarthatóságra beszerzési politikájukban és energiateljesítményükben. (301)
- ▶ Az egyházak együttműködnek más intézményekkel a környezetvédelem területén, és támogatják a jövőre irányuló kezdeményezéseket. (302)

▶ Az ausztriai keresztény egyházak missziói munkájukban világszerte aktív támogatást kívánnak nyújtani testvéregyházaiknak az igazságosság és a fenntarthatóság érdekében kifejtett tevékenységükben. (303)

A FENNTARTHATÓSÁG ÉRVÉNYESÍTÉSE

Társadalmi feladatok

▶ Az egyházak síkraszállnak azért, hogy a fenntarthatóság elve a kormányok és a nemzetközi szervezetek cselekvési stratégiáinak és döntési folyamatainak részévé váljon. (304)

▶ Az egyházak kérik a multilaterális emberi jogi és környezetvédelmi szerződések felértékelését a kereskedelmi szerződésekkel szemben. (305)

▶ Az egyházak az osztrák szövetségi kormányhoz fordulnak azért, hogy tegyen meg mindent az EU-n belül, hogy Európának ebben a dinamikus gazdasági térségében továbbra is magas ökológiai és szociális normák érvényesüljenek. (306)

▶ Az egyházak felszólítják a vállalatokat, elsősorban azokat, amelyek nemzetközi szinten működnek, hogy világosan megfogalmazott környezetvédelmi, szociális és emberi jogi kritériumok alapján kötelezzék magukat felelős magatartásra. (307)

▶ Az egyházak valamennyi társadalmi csoportosuláshoz és a médiához fordulnak azért, hogy a nyilvános vitában ne játsszák ki a legitim, rövid távú magánérdeket a jövőre irányuló koncepciókkal szemben. (308)

A SZOCIÁLIS NYILATKOZATTÓL A SZOCIÁLIS TETTEKIG

ÓSZÖVETSÉG ¹⁰ Nagy örömöm telik az Úrban, víg öröme indít Istenem, mert az üdvösség ruhájába öltöztetett, az igazság palástját terítette rám, mint vőlegényre, ki fölteszi fejdíszét, mint menyasszonyra, ki fölrakja ékszereit. ¹¹ Mert ahogyan a föld növényeket hajt, és a kert veteményeket sarjaszt, úgy sarjaszt majd igazságot az én Uram, az Úr is, és örömeinek minden nép hallatára. (Ézs 61,11)

ÚJSZÖVETSÉG ¹² akik várjátok és siettetitek az Isten napjának eljövetelét, amikor majd az eget lángolva felbomlanak, és az elemek égve megolvadnak! ¹³ De új eget és új földet várunk az ő ígérete szerint, amelyben igazság lakik. ¹⁴ Ezért tehát, szerettem, minthogy ezeket várjátok, igyekezzetek, hogy ő tisztának és feddhetetlennek találjon benneteket békességben. (2Pét 3,13)

(309) Az ökumenikus tanácsban képviselt ausztriai keresztény egyházak szociális nyilatkozatukban azt a meggyőződésüket fejezik ki: mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy mindenki számára megteremthetők legyenek a szabadságban és közösségben, felelősségben és méltóságban élt élet valóságos, anyagi és jogi feltételei.

Ez a meggyőződés arra indítja az egyházakat, hogy ne csak egy *Szociális nyilatkozatot* adjanak közre, hanem újult erővel vállaljanak részt ezen tennivalók megvalósításában.

Biztató számukra az elkötelezett kezdeményezések sokszínűsége, valamint az az ösztönző vita, amely a *Szociális helyzetjelentést* kísérte. A *Szociális helyzetjelentésnek* mint kontextusnak továbbra is jelentős szerepe van a jelen *Szociális nyilatkozat* alapján végzendő további munkában.

Különösképpen is erőt kölcsönöz az egyházaknak, hogy ebben a folyamatban megújult annak tudata: mi az, ami közös erőfeszítéseik során egybekapcsolja a különböző egyházak tagjait.

A TÁRSADALMI KÉRDÉSEK: KÖZÖS FELADATOK

(310) A *Szociális nyilatkozatban* felvetett problémákat az egyházak olyan kihívásnak tekintik, amely minden társadalmi erőt érint. A problémák megoldására irányuló munka

mindannyiunk közös erőfeszítését igényli. A problémák felvetése nem azt jelenti, hogy az egyházak mástól várják a megoldást, azt sem, hogy a végleges megoldás igényével lépnek fel. Azt azonban mindenképpen kifejezésre kívánják juttatni az egyházak, hogy a saját lehetőségeiket felhasználva készek részt vállalni a társadalom fejlődéséért végzett munkában.

Ezzel összefüggésben az egyházak tiszteletüket és nagybecsülésüket fejezik ki mindazok iránt, akik a társadalom különböző területein a jó emberi kapcsolatok megteremtésén fáradoznak, mások gondját, baját magukra vállalják, és a jövő érdekében munkálkodnak, ahogy az a *Szociális nyilatkozat* elkészítése során megtapasztalható volt.

Kooperáció és konfliktus

(311) Az a meggyőződés, amely szerint az előttünk álló társadalmi kihívásokra csak közösen tudunk választ adni, magában foglalja azt is, hogy a közöttünk levő megközelítésbeli és látásmódbeli különbségeket elfogadjuk, kölcsönösen tiszteletben tartjuk, és a konfliktusok korrekt tisztázására törekszünk.

A szó dinamikája

(312) Különös figyelmet igényel az, hogy miként bánunk a szavakkal. Ahol a szavak bizalmatlanságot ébresztenek, gyanúsítgatást hordoznak magukban, mások lekicsinylésre használják őket, ahol a különböző csoportokat kijátsszák egymás ellen, ott aláássák a konstruktív együttműködéshez szükséges bizalmat, ami jelentősen megnehezíti a lehetséges megoldások elfogadását.

(313) A keresztény egyházak megbízatásuknak tekintik, hogy Isten nagyobb valóságára tekintve rákérdezzenek a dolgok céljára és értelmére.

A szegények oldalán állva, ott kívánnak segíteni, ahol az embereknek elnyomásban van részük, szükségét, szegénységet és kirekesztést kell elszenvedniük.

Meggyőződésük, hogy az igazságos struktúrák és keretfeltételek a mindenki számára biztosított emberhez méltó élet lényeges feltételei, ezért a struktúrák és társadalmi keretfeltételek szükséges mértékben történő megváltoztatására törekszenek.

Túl a kereslet és a kínálat kölcsönhatásán

(314) Az egyházak az élet alapkérdéseit teszik fel: Mi az, ami az ember, az élet és a teremtettség javára van? Mi a munka és a gazdaság célja? A hit alapján történő eligazodás párbeszédet igényel az általánosan elterjedt nézetekkel, egydimenziójú gondolkodásmódokkal és az eltérő mentalitásokkal – és dialógust a másként gondolkodókkal. Lényeges kritérium itt a személy méltóságának tisztelete és a teremtés iránti felelősség. Ennélfogva ügyelni kell a nemi szerepeknek megfelelő igazságosságra és a különböző életkörülményekre is.

Ez azt jelenti, hogy hosszú távú fejlődési perspektívát és átfogó célokat tartunk szem előtt. Ehhez ragaszkodunk, jóllehet felgyorsult korunkban olykor azzal gyanúsítanak minket, hogy nem vesszük figyelembe a realitásokat és illúziókat kergetünk.

Elkötelezettség a gyengék és a hátrányos helyzetűek iránt

(315) Napjainkban a keresztény egyházak a hangtalanok hangjai kívánnak lenni, mindent megtesznek a társadalom peremére szorult emberek integrációjáért, helyszíneket

nyújtanak a találkozás és a kommunikáció számára. Az egyházak mindenkor felszólalnak, ha a társadalmi fejlemények veszélyekkel fenyegetnek.

Felelősség és demokrácia

(316) Ausztriában a keresztények demokratikus államban élnek, amely elismeri minden ember méltóságát és elkötelezett az emberi jogok iránt, és egyik legfontosabb célkitűzése, hogy minden egyes személy javát szolgálja, ami a társadalom egészének javához vezet. Mindehhez újból és újból érdekegyeztetésre van szükség a különböző társadalmi csoportok között.

Az egyházak a rájuk bízott küldetés tudatában kötelességüknek tartják, hogy hallassák hangjukat ebben a társadalmi dialógusban, amellyel erősítik a nyitott, demokratikus társadalmat, és hathatós segítséget nyújtanak a civil társadalom önrendelkezésének erősítéséhez. Ezeket a szempontokat kívánják érvényesíteni az új osztrák alkotmány kidolgozásánál is.

Nyitottság a társadalmi fejlődés iránt

(317) Az Európai Unió bővítése új tagállamokkal, valamint az egyre bővülő, egész világra kiterjedő információs hálózat új kihívások elé állítja a demokratikus társadalmakat. Az Európai Unión belül új szabályozásra van szükség, amely egy európai alkotmány keretei között fog megtörténni.

A fenntartható, ökológiai gazdálkodás feltételét jelentő igazságosabb struktúrák és a tartós béke megteremtése céljából szükség van az ENSZ megerősítésére és megfelelő, az emberi jogokat figyelembe vevő szabályozó mechanizmusokra.

Az egyházak síkraszállnak az ENSZ hatáskörének bővítéséért, hogy célratörően és hatékonyan kezdeményezhesse az új struktúrák megalkotását.

(318) Az előző fejezetekben szerteágazó társadalmi összefüggésekről szóltunk.

Ezekhez kapcsolódik mindenkinek szóló meghívásunk arra, hogy vegyen részt egy továbbvezető, kritikus eszmecserében.

A különböző fejezetekben megfogalmazott feladatok az egyházak és a társadalom számára ösztönzést kívánnak adni, hogy a szavakat tettek kövessék. Ez meghívás minden egyes ember, egyházi és társadalmi javaslattevő és intézmény számára, hogy vallják magukénak a *Szociális nyilatkozat* ügyét, és tartsanak velünk továbbgondolásában.

(319) A *Szociális nyilatkozat* így nyitott a jövőbeli kihívások felé. Ha új fejlemények állnak elő a benne érintetteket illetően, vagy más problémakörök kerülnek előtérbe, akkor ez a *Szociális nyilatkozat* folytatásához vezethet.

(320) Az ökumenikus tanácsban képviselt ausztriai keresztény egyházak készek minden társadalmi erővel összefogni, hogy ez a világ reménységben nyitott maradjon Isten jövője felé.

Az ausztriai ökumenikus tanács 14 tagegyházának felelősei ezennel hozzájárulnak „Az Ausztriai Egyházak Ökumenikus Tanácsának Szociális nyilatkozata” közzétételéhez.

2003. advent első vasárnapján

BERNHARD HEITZ püspök
Ausztriai Ókatolikus Egyház

PATRICK CURRAN főesperes
Anglikán Egyház

Dr. MESROB K. KRİKORIAN érsek
Örmény Apostoli Egyház

IWAN PETKIN püspöki vikárius
Bolgár Ortodox Egyház

Mag. HERWIG STURM püspök
Ausztriai Evangélikus Egyház

Mag. PETER KARNER szuperintendens
Ausztriai Református Egyház

MIHÁLY metropolita
Görög Ortodox Egyház

GABRIEL püspök
Kopt Ortodox Egyház

LOTHAR PÖLL szuperintendens
Ausztriai Metodista Egyház

CHRISTOPH SCHÖNBORN bíboros érsek
Római Katolikus Egyház

Dr. NICOLAE DURA püspöki vikárius
Román Ortodox Egyház

HILARION püspök
Orosz Ortodox Egyház

DRAGO GOVEDARICA püspöki vikárius
Szerb Ortodox Egyház

DR. EMANUEL AYDIN püspöki vikárius
Szír Ortodox Egyház

GLOSSZÁRIUM

AGENDA 21

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének környezetvédelmi és fejlesztési akcióprogramja. 1992-ben Rio de Janeiróban fogadták el, 178 kormány írta alá.

BIODIVERZITÁS-KONVENCIO

„Egyezmény a biológiai sokszínűségről” – 1992-ben az ENSZ Rio de Janeiróban megtartott környezetvédelmi konferenciáján fogadták el, azóta 180 ország ratifikálta.

CHARTA OECUMENICA

Irányvonalak az európai egyházak fokozódó együttműködése számára. Kiadta az Európai Egyházak Konferenciája és az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa. A megjelenés helye és dátuma: Strasbourg, 2001. április 22.

CIVIL TÁRSADALOM, CIVIL TÁRSADALMI ELKÖTELEZETTSÉG

A polgárok saját irányítású elkötelezett tevékenysége az állam, az egyén és a gazdaság közötti szférában.

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY

Vállalati társadalmi felelősségvállalás: tervezet, amely szerint a vállalatok kötelezik magukat, hogy a szociális és kör-

nyezetvédelmi érdekek figyelembevételével végezzék tevékenységüket.

FENNTARTHATÓSÁG

A fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítését jelenti a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzése mellett.

GATS (General Agreement on Trade and Services)

Általános kereskedelmi és szolgáltatási egyezmény: a Világkereskedelmi Szervezet (WTO) égisze alatt létrejött világméretű szolgáltatáskereskedelmi egyezmény (1994).

IMF (International Monetary Fund)

Nemzetközi Valutaalap (1945 óta), az ENSZ-hez tartozó szervezet 182 taggal, amely a nemzetközi valutarendszert ellenőrzi és a nemzetközi együttműködést támogatja a valutapolitikában.

INFORMÁLIS SZEKTOR

Minimális háttérre épülő, jövedelemszerzés céljából végzett kisipari és egyéb szolgáltatások.

„JÓ MUNKA” MOZGALOM

A munkahelyi lelkipozíciós szolgálat és a Katolikus Munkavállalók által indított mozgalom az emberhez méltó munkafeltételek biztosítására.

LISSZABONI STRATÉGIA

Magában foglal minden olyan intézkedést, amelynek célja az EU gazdasági, szociális és ökológiai megújulása.

MULTILATERÁLIS SZERZŐDÉS

Kettőnél több állam közötti szerződés.

NGO (Non-Governmental Organizations)

Nemzetközi tevékenységet kifejtő, nem állami szervezetek (például környezetvédelmi, emberi jogi, nő- és béke-szervezetek).

SZOCIÁLIS HELYZETJELENTÉS

Az ausztriai keresztény egyházak 522 szociális kezdeményező csoportjának és intézményének gyakorlata és tapasztalatai, jelen kiadványunk alapja.

SZUBSZIDIARITÁS ELVE

Az az elv, amely szerint a társadalmi képződmények önállóságát támogatni kell, mert a maguk szintjén ők képesek a legjobban betölteni feladataikat.

TOBIN-ADÓ

Nemzetközi kifizetésekre (devizatranszferekre) kivetett adó a nemzetközi projektek finanszírozására, amelynek bevezetését a Nobel-díjas James Tobin javasolta.

VILÁGBANK

Nemzetközi bank az újjáépítés és fejlesztés finanszírozására, az ENSZ-hez tartozó intézmény.

WTO (World Trade Organization)

Kereskedelmi Világszervezet: az ENSZ egyéb szerveihez tartozik, feladata a globális gazdasági együttműködés fokozása.

WTO – TRIPS (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights)

A Kereskedelmi Világszervezet szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatatairól szóló egyezménye.

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház
Luther Kiadója, 2005
Felelős kiadó: Kendeh K. Péter
Műszaki szerkesztés és borítóterv: Galgóczi Andrea
Tördelő: Fodor Gábor
Olvasószerkesztő: Székács Judit

Nyomdai kivitelezés: TIMP Kft.

ISBN 963 9571 42 3

ISSN 1787-5269